

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	30 Ebrill 2018
Pwnc:	Rhaglen Moderneiddio Ysgolion – Adroddiad ar yr Ymgynghoriad Statudol yn ardal Llangefni: Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas
Aelod(au) Portffolio:	Y Cyngorydd R. Meirion Jones
Pennaeth Gwasanaeth:	Arwyn Williams
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Emrys Bebb
Aelodau Lleol:	Cyngorydd Dylan Rees Cyngorydd Nicola Roberts Cyngorydd Robert G Parry Cyngorydd Dafydd Roberts Cyngorydd Eric Jones

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Mae'r dystiolaeth o'r ymgynghoriad yn arwain at y casgliadau a ganlyn.

- Bod angen i Ysgol Corn Hir yn sgîl nifer disgyblion, capasiti cyfredol, cost y pen ac ôl-groniad cynnal a chadw fod yn ganolog i unrhyw drefniadaeth newydd.
- Bod safonau cyfredol yr ysgol, cyflymder y gwelliant ac ansawdd arweinyddiaeth, maint yr ysgol, ôl-groniad cynnal a chadw a chost y pen yn golygu nad yw yn bosib cyfiawnhau dyfodol Ysgol Bodffordd. Dylid fodd bynnag nodi bod angen i unrhyw benderfyniad gymryd ystyriaeth o'r angen i geisio sicrhau dyfodol y ddarpariaeth gymunedol.
- Mae nifer o faterion sydd angen sylw wrth ystyried dyfodol Ysgol Henblas.
 - Mae safonau'r ysgol yn is na'r disgwyl ac wedi bod dros gyfnod o amser ac mae cyflymder y gwelliant yn siomedig iawn.
 - Mae cryn waith i'w wneud i ddatblygu arweinyddiaeth yn yr ysgol.
 - Mae maint yr ysgol yn golygu bod dosbarthiadau o oedran cymysg yn yr ysgol ac mae hyn, ynghyd â'r disgwyliad i baratoi gwaith addas ar gyfer yr ystod o alluoedd mewn dosbarth, yn cynnig lefel uwch o her i'r athrawon.
 - Yn ôl asesiad cyfredol yr Awdurdod mae cyflwr presennol yr adeilad yn foddhaol ac mae ôl-groniad cynnal a chadw o £112,000.
 - Mae cost y pen yn uwch yn yr ysgol na'r ddwy ysgol arall.
 - Mae 13% o lefydd gweigion yn yr ysgol er gwaethaf y ffaith fod % y disgyblion all-dalgylch, er wedi lleihau yn ddiweddar, yn gymharol uchel.
- Cydnabyddir fodd bynnag y gallai penderfyniad i gau Ysgol Henblas ddylanwadu ar argaeledd addysg mewn ardal wledig ynghyd â chyfarfod a dymuniad rhai rhieni am fath wahanol o ysgol. Yn sgîl hyn gellid cyflwyno achos i gefnogi Ysgol Henblas cyn belled â bo tystiolaeth bendant bod y gwelliannau diweddar yn parhau a'r cyflymder gwelliant yn cynyddu.

Dengys y dadansoddiad ariannol bod cost ôl-groniad y tair ysgol yn £406k ac y byddai'r swm hyn yn cynyddu wrth i'r adeiladau nesáu at ddiwedd eu hoes ddefnyddiol. Nodir hefyd byddai adeiladu un ysgol i gymryd lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas yn ddrutach nag adeiladu un ysgol ar gyfer Corn Hir a Bodffordd ond fe wrthbwysir y gost ychwanegol yma'n rhannol gan

gynnydd yng nghyfraniad Llywodraeth Cymru a'r derbyniad cyfalaf a gynhyrchir drwy werthu safle Ysgol Henblas. Byddai cau Henblas yn gwella gwerth am arian yr ysgol newydd gan y byddai'n arwain at fwy o arbedion refeniw.

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith benderfynu symud ymlaen gyda naill ai

Opsion 1

Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd, Corn Hir a Henblas.

Neu

Opsion 2

Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd a Corn Hir a pharhau i gynnal darpariaeth addysgol yn Llangristiolus. Fe allai'r ddarpariaeth yn Llangristiolus olygu cynnal Ysgol Henblas ar ei ffurf gyfredol neu ysgol aml-safle [h.y. uno Henblas gyda'r ysgol newydd a chreu un ysgol ar ddau safle]. Byddai rhaid i'r penderfyniad hwn fod yn gysylltiedig â chael sicrwydd mewn blwyddyn bod safonau yn Ysgol Henblas yn codi, bod y raddfa gwelliant cyfredol yn cynyddu a bod rhagolygon niferoedd disgyblion yn parhau'n gyson neu yn codi. Byddai rhaid i unrhyw waith cynllunio ar gyfer yr ysgol newydd gymryd ystyriaeth o hyn.

Cefndir - Gweledigaeth y Cyngor a'r Strategaeth Moderneiddio

Mae gan Cyngor Sir Ynys Môn yr uchelgais o sicrhau bod bob plentyn, pob unigolyn ifanc a phob dysgwr, waeth beth fo'u cefndir a'u hamgylchiadau, yn cyflawni eu llawn botensial a bod yn barod i chwarae rhan ragweithiol fel dinasyddion cyfrifol a phencampwyr cymunedol y dyfodol.

Mae'r Cyngor am sicrhau bod pob ysgol yn cyflawni'r safonau uchaf fel bod pobl ifanc Ynys Môn yn gallu manteisio ar y cyfleoedd sydd ar gael yn y byd cystadleuol sydd ohoni. Mae'n hanfodol bod safonau addysg ar Ynys Môn ymysg y gorau yn genedlaethol.

Mae'r Strategaeth Moderneiddio yn allweddol i wireddu'r weledigaeth uchelgeisiol uchod trwy sicrhau bod ysgolion effeithiol, hunan feiriadol, o'r maint cywir yn y lleoliadau cywir sydd yn cael eu harwain gan Benaethiaid a Thimau Arweinyddol ysbrydoledig sydd yn gwbl ymroddedig i godi safonau gwaith y dysgwyr yn eu gofal.

Ers cyhoeddi'r strategaeth wreiddiol yn 2013 mae'r Awdurdod wedi cydweithio gyda Phenaethiaid ac aelodau etholedig i foderneiddio'r stoc ysgolion ar yr ynys drwy gyfuno 10 o ysgolion llai ac adeiladu ysgolion y 21ain ganrif mewn tair ardal o fewn Band A, gydag un ohonynt yn agor ym Mawrth 2019.

Mae'r sefyllfa gyllidol yn heriol yn y sector gynradd. Mae'r gwahaniaeth yn y gwariant fesul disgybl yn y sector cynradd yn destun pryder ac yn anghynladwy ar gyfer y dyfodol. Gellid dadlau fod y ffaith fod ysgolion cynradd llai yn derbyn yr hyn sy'n gyfystyr ag arian ychwanegol i gynnal isafswm o lefelau staffio yn golygu bod yr 11 ysgolion mwyaf, sydd yn aml yn gwasanaethu'r ardaloedd mwyaf difreintiedig, yn sybsideiddio'r ysgolion llai eu maint. Nid yw hyn yn gynaliadwy at y dyfodol, yn enwedig os bydd y rhaglen llymder ariannol y Llywodraeth yn parhau.

Mae'r sefyllfa o ran proffil oed Penaethiaid wedi gwella ac mae nifer o ysgolion yn rhannu timau arwain drwy weithredu trefniadau Rheolaeth Bartneriaethol, ffedereiddio anffurfiol a ffedereiddio ffurfiol Mae strategaeth ar gyfer datblygu Arweinwyr Ysgolion y Dyfodol sydd yn cynnig datblygiad proffesiynol i'r rhai sydd a'r potensial yn weithredol. Serch hynny, mae nifer ymgeiswyr ar gyfer swyddi Penaethiaid yn isel, yn enwedig ar gyfer ysgolion bach, gwledig.

Mae Estyn, yn eu hadroddiad 'Ysgolion Cynradd Bychain yng Nghymru' wedi nodi'r heriau addysgol a wynebir gan ysgolion bach. Mae'r rhain yn cynnwys yr her o addysgu dosbarthiadau oedran cymysg yn cynnwys mwy na 2 neu 3 o grwpiau oedran; maint cyfyngedig grwpiau cymheiriaid a digonolrwydd her; cyfleoedd cyfyngedig ar gyfer rhyngweithio cymdeithasol; anawsterau gyda recriwtio a chadw staff; beichiau gormodol ar staff a'r arbenigedd uwch sy'n ofynnol i gefnogi disgyblion gydag anghenion addysgol arbennig.

Mae'r Rhaglen Moderneiddio ysgolion yn rhoi sylw i'r heriau uchod a chynllunio i sicrhau bod niferoedd disgyblion digonol ar y gofrestr o fewn pob cyfnod allweddol. Golyga hyn yr angen i adolygu dyfodol ysgolion ble mae niferoedd y disgyblion yn fach, gan benderfynu ar gynaliadwyedd pob un. Bydd hyn yn lleihau'r nifer o ddosbarthiadau gyda mwy na 2 grŵp oedran, yn sicrhau bod gan arweinyddion/penaethiaid amser digyswllt digonol er mwyn cyflawni cyfrifoldebau allweddol o godi safonau, sicrhau bod trefniadau gweinyddu a rheoli cefnogol mewn lle, a chysoni'r gwariant y pen ar draws yr ynys i fod yn fwy cyfartal.

Erys y gyrrwyr ar gyfer newid yn gyson, sef:

- Gwella safonau addysgu a chyrhaeddiad.
- Lleihau nifer y lleoedd dros ben er mwyn gwneud defnydd effeithlon o adnoddau.
- Anelu i leihau'r amrediad gwariant fesul disgybl gan sicrhau mwy o gyfle cyfartal ar draws ysgolion.
- Capasiti Arweinyddiaeth a Rheolaeth.
- Cynllunio olyniaeth
- Darpariaeth gyfrwng Cymraeg a dwyieithog
- Sicrhau bod adeiladau ysgolion addas i bwrpas.

Cyflwynir adroddiad manwl ar yr ymgynghoriad ynghyd â'r casgliadau a'r argymhelliad yn yr atodiad.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd cyfanswm o 9 opsiwn yn yr adroddiad ar yr ymgynghoriad anstatudol yn ardal Llangefni. Defnyddiwyd y gwerthusiad o'r opsiynau fel sail ar gyfer cymeradwyo opsiwn B.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae'r Pwyllgor Gwaith yn gyfrifol am faterion trefniadaeth ysgolion.

D – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydyw

DD – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydyw – Mae'n un o'r cynlluniau yn y Rhaglen Amlinellol Strategol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar Ionawr 13, 2014.

E – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Mae sylwadau'r Uwch Dim Arweinyddiaeth wedi eu hymgorffori yn yr adroddiad
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Mae cyfrifiadau swyddogion Cyllid wedi eu hymgorffori yn yr adroddiad
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
5	Adnoddau Dynol (AD)	Dylid ymdrin ag unrhyw fater Adnoddau Dynol sy'n codi o'r argymhellion yn unol â phrosesau ymgynghori ac AD eraill cydnabyddedig
6	Eiddo	Dim sylw
7	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	Dim sylw
8	Sgriwtini	Trafodwyd y mater gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ei gyfarfod ar 23 Ebrill 2018. Ar ôl ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd, a'r sylwadau a wnaed, PENDERFYNWYD argymhell i'r Pwyllgor Gwaith - <ul style="list-style-type: none"> • Bod penderfyniad ar unrhyw ysgol yn cael ei ohirio tan fod Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg yn Llywodraeth Cymru yn gwneud datganiad ar ysgolion bach a gwledig. • Bod Ysgol Henblas ac Ysgol Bodffordd yn aros ar agor oherwydd goblygiadau codi nifer fawr o dai yn ardal Llangefni sy'n debygol o greu cynnydd mawr yn y nifer o blant yn y dyfodol, a hefyd – • Bod gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol bryderon ynghylch yr ansicrwydd mewn perthynas â pherchnogaeth tir ac adeilad cymunedol sydd ynghlwm wrth Ysgol Bodffordd.
9	Aelodau Lleol	Mae sylwadau un o'r Aelodau Etholedig Lleol wedi ei gynnwys yn yr adroddiad
10	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	Cafodd nifer o sylwadau gan randdeiliaid eraill eu cynnwys yn yr adroddiad

F – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	Dim yn berthnasol
2	Gwrthdodi	Dim yn berthnasol
3	Trosedd ac Anhrefn	Dim yn berthnasol
4	Amgylcheddol	Dim yn berthnasol
5	Cydraddoldebau	Cafodd asesiad effaith cydraddoldeb ei gwblhau fel rhan o'r broses ymgynghori statudol
6	Cytundebau Canlyniad	Dim yn berthnasol
7	Arall	Dim yn berthnasol

FF - Atodiadau:

Atodiadau 1 a 2

G - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

1. Y ddogfen ymgynghori statudol (20 Chwefror – 6 Ebrill 2018)

SWYDDOGOL – OFFICIAL

**ADRODDIAD AR YR YMGYNGHORIAD STATUDOL - ARDAL LLANGEFNI
(Ysgol Bodffordd, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Henblas)**

**REPORT ON THE STATUTORY CONSULTATION – LLANGEFNI AREA (Ysgol
Bodffordd, Ysgol Corn Hir and Ysgol Henblas)**

20 Chwefror – 6 Ebrill 2018 / 20 February – 6 April 2018

**CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
ADRAN DYSGU GYDOL OES / LIFELONG LEARNING DEPARTMENT**

www.ynysmon.gov.uk / www.anglesey.gov.uk

Rhif	Cynnwys	Tudalen
1.	CYFLWYNIAD A CHEFNDIR	3
2.	GYRWYR NEWID	3
3.	Y BROSES YMGYNGHORI	5
4.	SYLWADAU O'R CYFARFODYDD YMGYNGHORI	5
5.	YMATEBION O YSGOL BODFFORDD	6
6.	YMATEBION O YSGOL CORN HIR	7
7.	YMATEBION O YSGOL HENBLAS	7
8.	YMATEBION ERAILL	9
9.	ADBORTH GAN DDISGYBLION	10
10.	YMATEB I'R SYLWADAU A DDERBYNIWYD	15
11.	YSTYRIAETHAU ARIANNOL	18
12.	YSTYRIAETHAU AMGYLCHEDDOL	19
13.	CASGLIADAU ac ARGYMHELLIAD	20
14.	ADBORTH AR LEIN	22

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

Mae Cyngor Sir Ynys Môn am sicrhau'r ddarpariaeth addysgol orau un ar gyfer holl blant a phobl ifanc yr ynys.

Yn rhan o'r ymrwymiad hwn, mae'r Cyngor yn adnabod bod moderneiddio addysg a sicrhau bod ein hadeiladau ysgol yn creu amgylchedd dysgu deniadol sy'n symbylu plant a phobl ifanc i ddod yn ddysgwyr effeithiol a chyflawni sgiliau bywyd yn brif flaenoriaeth.

Yn y cyd-destun hwn, mae'r Cyngor am foderneiddio ysgolion er mwyn:

- gwella deilliannau addysgol ar gyfer plant a phobl ifanc a thorri'r cyswllt rhwng amddifadedd a chyrhaeddiad addysgol isel,
- gwella ymhellach safonau arweinyddiaeth ac ansawdd addysgu a dysgu,
- sicrhau ysgolion sector-arweiniol a safonau sector-arweiniol ar gyfer pob cymuned.

Bydd cyflwyno'r rhaglen foderneiddio uchelgeisiol hon yn gofyn am uno ysgolion sydd yn bodoli drwy gyfuniad o ffederasiynau ysgol, ad-drefnu dalgylchoedd yn helaeth yn seiliedig ar ailfodelu adeiladau ysgolion sydd yn bodoli neu adeiladu ysgolion ardal newydd a chau ysgolion nad ydynt yn addas i bwrpas.

2. GYRWYR NEWID MODERNEIDDIO FYDD YN DYLANWADU AR BENDERFYNIAD YNGHYLCH Y DDARPARIAETH ORAU I'R ARDAL

Nodir isod rhai o'r gywyrwyr moderneiddio fydd yn dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y ddarpariaeth orau i'r ardal.

Codi safonau addysgol

Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i barhau i godi safonau'n os am gyrraedd ei nod o fod yn un o'r 5 Awdurdod Lleol gorau yng Nghymru. Yn ôl gwaith ymchwil presennol, awgrymir ei bod yn anodd cysylltu safonau â maint ysgol. Fodd bynnag, mae adroddiadau diweddar yn awgrymu bod gan ysgolion cynradd mwy [dros 150 o ddisgyblion neu fwy] dimau arweinyddiaeth sydd â mwy o gapasiti i sicrhau gwelliannau; athrawon gydag ystod ehangach o arbenigedd mewn meysydd penodol sydd yn ei dro yn dylanwadu ar arferion athrawon eraill a thrwy hynny yn cael dylanwad cadarnhaol ar safonau gwaith plant. Mewn ysgolion llai [o gwmpas 50 neu lai] mae dosbarthiadau oeddrannau cymysg yn cynnwys hyd at bedwar grŵp oedran, ac sydd weithiau yn rhychwantu cyfnodau allweddol. Mae hyn yn gosod her sylweddol i athrawon os am sicrhau bod pob plentyn yn cael ei ymestyn hyd eithaf i'w allu. Mae'r strategaeth moderneiddio ysgolion yn anelu i ddileu esiamplau o ddsbarthiadau gyda mwy na 2 grŵp oed. Gweler [Atodiad 2](#) am wybodaeth am safonau a chost y pen yr ysgolion dan sylw.

Lleihau'r amrywiad mewn cost y disgybl

Mae'r gost fesul disgybl yn amrywio'n sylweddol, o £2,795 i £10,828, ar draws ysgolion cynradd y sir. Roedd gwariant y Cyngor ar ysgolion cynradd yn 2017-18 [£3,962 y disgybl ar gyfartaledd] yr uchaf ond un yng Nghymru. Bydd angen i'r rhaglen moderneiddio roi sylw i normaleiddio'r gost y disgybl ar draws yr awdurdod a'i chysoni â'r cyfartaledd Cymru gyfan.

Sicrhau bod adeiladau ysgol yn creu amgylchedd dysgu orau bosib

Mae gwella ansawdd yr adeiladau ysgol a sicrhau'r amgylchedd dysgu gorau posibl [sy'n adlewyrchu'r rhai yn ein hadeiladau ysgolion ddiweddaraf – Ysgol y Graig, Ysgol Cybi ac Ysgol Rhyd y Llan] ar gyfer ein plant yn hanfodol bwysig i gwrdd ag anghenion dysgu ac addysgu yn yr unfed ganrif ar hugain. Mae'r math hyn o amgylchedd yn cynnwys cyfleusterau addysgu a dysgu o'r ansawdd gorau, cyfleusterau TGCh o'r radd flaenaf, manau chwarae addas, ardaloedd staffio a gweinyddu priodol, ynghyd â diogelwch ar gyfer adeiladau'r ysgol a safle'r ysgol. Noda Estyn bod "gwella ansawdd yr adeiladau'n cael effaith lesol iawn ar ansawdd yr addysgu

a morâl y staff sydd, yn ei dro, yn cael effaith gadarnhaol ar berfformiad plant.” Bydd gan bob plentyn fynediad at gyfleusterau addas fel y gellir darparu ystod lawn o brofiadau addysgol.

Nid yw yn bosib i'r Cyngor gynnal nifer fawr o adeiladau ysgol sy'n heneiddio ac yn gostus i'w cynnal. Rhaid sefydlu patrwm newydd o ysgolion sydd yn dileu'r diffygion yn yr adeiladau presennol, gan gynnwys materion iechyd a diogelwch sylweddol sy'n gysylltiedig â'r adeilad neu'r safle. Mae angen datblygu cyfundrefn o ysgolion lle mae trefniadau cynnal a chadw ar eu cyfer sy'n gynaliadwy.

Creu'r amodau fel bod Penaethiaid yn llwyddo - cynyddu capasiti arweinyddol

Mae ysgolion effeithiol yn cael eu harwain yn dda. Mae gan ysgolion llwyddiannus arweinyddiaeth gref ar bob lefel, gan gynnwys y Llywodraethwyr. Mae'r sialensiau sydd ynghlwm wrth arwain a rheoli ysgol wedi cynyddu'n sylweddol yn y blynyddoedd diwethaf ac mae'r disgwyliadau'n parhau i gynyddu. Mae angen amser digyswllt digonol ar Bennaeth, gyda chefnogaeth dirprwy bennaeth neu uwch dîm rheoli, i sicrhau bod yr addysgu a'r dysgu o'r radd flaenaf, i werthuso a chodi safonau, i ddatblygu gweithdrefnau hunan-arfarnu trylwyr ac i sicrhau datblygiad proffesiynol parhaus y staff. Mae'r rhain yn ddisgwyliadau sylweddol. Mae angen sicrhau bod gan Benaethiaid o leiaf 50% o amser digyswllt. Golyga hyn bod angen i ysgol [neu ffederasiwn o ysgolion] gael o leiaf 100 o ddisgyblion os am ddarparu'r amser angenrheidiol i'r Pennaeth i gyflawni'r rôl arwain yn llwyddiannus.

Sicrhau cyflenwad digonol o Benaethiaid at y dyfodol

Dros y pum mlynedd nesaf mae'n debyg y bydd 28% o'n penaethiaid cynradd yn ymddeol. Oherwydd bod llawer ohonynt yn arwain ysgolion bach, bydd angen i'r Cyngor ystyried y modelau arweinyddiaeth fwyaf effeithiol a chynaliadwy ar gyfer y dyfodol. Mae nifer yr ymgeiswyr am swyddi pennaeth wedi lleihau ac mae hyn yn destun pryder. Mae angen i'r rhaglen moderneiddio ysgolion geisio ateb y broblem drwy sicrhau cyfleoedd addas i ddatblygu arweinyddiaeth mewn ysgolion unigol. Mae angen arweinwyr rhagorol ar ein hysgolion. Bydd y rhaglen foderneiddio'n rhoi sylw i faterion cynllunio olyniaeth ac yn diogelu a datblygu'r talentau arweinyddiaeth sydd gennym yn ein hysgolion.

Defnydd cymunedol o adeilad yr ysgol

Mae ymchwil yn awgrymu bod ysgolion gyda gwasanaethau ychwanegol fel clybiau brecwast, clybiau ar ôl ysgol, gwarchod plant, gweithgareddau haf a phenwythnos yn cyflawni safonau uwch a chyswllt gwell â rhieni a'r gymuned. Disgwylir i ysgolion hefyd fod yn adnodd i'r gymuned leol er mwyn hyrwyddo gweithgareddau cymunedol sy'n cynnwys rhieni, aelodau o'r gymuned a grwpiau lleol. Mae'r math yma o weithgaredd yn bwysig i ddatblygu'r cysylltiad rhwng ysgolion a'r gymuned leol. Bydd ysgolion a ddatblygir fel rhan o'r rhaglen foderneiddio yn gweithredu fel ysgol ardal h.y. yn darparu ystod o wasanaethau a gweithgareddau sy'n aml yn digwydd y tu allan i'r diwrnod ysgol, i helpu i gwrdd ag anghenion y plant, eu teuluoedd a'r gymuned ehangach.

Lleihau nifer llefydd gweigion

Ym Medi 2017, roedd nifer y llefydd gweigion mewn ysgolion cynradd ym Môn yn 12.3%. Y sefyllfa gyfredol [Medi 2017] yn y tair ysgol dan sylw yw bod 13% o lefydd gweigion yn Ysgol Henblas, 1.6% yn Ysgol Bodffordd tra bod Ysgol Corn Hir 9.3% dros capasiti. Er hynny, mae angen i'r Cyngor, barhau i leihau nifer y llefydd gweigion er mwyn cwrdd â disgwyliadau Llywodraeth Cymru ac ymateb i un o feirniadaethau Estyn yn adroddiad 2012. Golyga hyn bod angen anelu at sefyllfa lle bo ysgolion yn fwy na 85% llawn gan anelu bod 90% o'r llefydd wedi eu llenwi ar draws y sector cynradd.

Darpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog

Bydd unrhyw drefniant a ddatblygir fel rhan o'r rhaglen foderneiddio'n rhoi blaenoriaeth i gryfhau a diogelu'r Gymraeg / dwyieithrwydd.

3. Y BROSES YMGYNGHORI

Ymgynghorodd y Cyngor gyda rhieni, llywodraethwyr a staff yn y tair ysgol a hefyd gyda'r cynghorwyr lleol a chyda Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill. Roedd y cyfnod ymgynghori'n digwydd rhwng 20 Chwefror hyd at 6 Ebrill 2018.

Cynhaliwyd cyfarfodydd ymgynghori gyda rhanddeiliaid fel a ganlyn.

Ysgol	Dyddiad (yn 2018)	Cyfarfod gyda		
		Staff	Llywodraethwyr	Rhieni
Henblas	Dydd Llun 26 Chwefror	3.30	6.00	7.00
Bodffordd	Dydd Mawrth 27 Chwefror	3.40	5.45	6.45
Corn Hir	Dydd Mercher 28 Chwefror	4.00	5.00	6.00

Pan fydd Llywodraeth Cymru yn cyfrannu at ariannu ysgol newydd, mae angen i'w buddsoddiad gwrdd ag amcanion buddsoddi sef:-

1. lleihau llefydd gweigion
2. cynyddu amser di gyswllt i athrawon
3. i'r ysgol fod o safon ysgol yr unfed ganrif ar hugain
4. gwella deilliannau addysgol
5. lleihau ôl groniad cynnal a chadw
6. gwella effeithlonrwydd ynni

Cynigwyd y syniad gan rieni y dylid adeiladu ysgol gynradd newydd ychwanegol yn Llangefni. Os yw hyn yn golygu adeiladu ysgol gynradd newydd ychwanegol i'r ysgolion sydd yno yn bresennol, ni fyddai Cyngor Sir Ynys Môn yn cefnogi hyn oherwydd er byddai'r ysgol gynradd newydd yn ysgol yr unfed ganrif ar hugain, yn unol â'r meini prawf uchod, ni fyddai'n :

- lleihau llefydd gweigion. Yn wir gall arwain at gynnydd mewn llefydd gweigion
- yn sicrhau newid y sefyllfa o ran amser di-gyswllt i athrawon.
- gwella deilliannau addysgol ohono'i hun
- lleihau ôl groniad cynnal a chadw
- gwella effeithlonrwydd ynni. Yn wir, byddai ysgol ac adeilad ychwanegol yn arwain at ddefnyddio mwy o danwydd.

Yn ogystal, mae'n annhebygol iawn byddai Llywodraeth Cymru yn cyfrannu at ysgol gynradd newydd oni bai fod cyfuno ysgolion yn rhan o'r broses.

Mae'r Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 yn caniatáu i rieni ddewis pa ysgol fydd eu plentyn yn ei mynychu. Petai ysgol gynradd newydd yn cael ei hadeiladu yn Llangefni, byddai angen adolygu'r dalgyloedd presennol a ffurfio dalgyloch i'r ysgol gynradd newydd. Yn unol â'r Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, ni fyddai'r Awdurdod yn gallu gorfodi rhieni i symud eu plant i'r ysgol gynradd newydd. Byddai hyn yn cynyddu'r risg o lefel uchel o lefydd gweigion yn yr ysgol gynradd newydd.

4. SYLWADAU O'R CYFARFODYDD YMGYNGHORI

Rhestrir rhai sylwadau a phryderon o bob un o'r cyfarfodydd isod (nid yw'r rhain yn gofnodion o'r cyfarfodydd). Ceir fwy o sylwadau yn rhan 5-7 o'r adroddiad hwn.

Ysgol Bodffordd

- Roedd rhai yn teimlo nad oedd pwynt ymateb i'r ymgynghoriad
- Holwyd am safle posib ac amserlen posib y gwaith

- Pryderon am ddiogelwch y plant yn ystod y gwaith adeiladu
- I ba raddau fydd yr ysgol newydd posib yn barod ar gyfer cwricwlwm Donaldson
- Pryder am effaith posib y cynnig ar staffio a swyddi
- Pryder am ddyfodol y Ganolfan Gymunedol a'r Cylch Meithrin

Ysgol Corn Hir

- Holwyd am y cynlluniau ar gyfer yr ysgol bresennol os fydd y cynnig yn cael ei wireddu
- Holwyd am effaith posib cyflawni'r cynnig ar y meithrin ac ar glwb ar ôl ysgol
- Pryderon am swyddi'r staff
- Holodd rai am safle posib yr ysgol gynradd newydd arfaethedig ac am unrhyw gysylltiad rhwng yr ysgol newydd ac Ysgol Gyfun Llangefni.

Ysgol Henblas

- Pryder ynglŷn â pha ysgol byddai disgyblion Ysgol Bodorgan yn trosglwyddo iddi petai Ysgol Henblas yn cau
- Nid oedd rhanddeiliaid yn deall pam fod yr Awdurdod yn ystyried cau Ysgol Henblas
- Pryderon am swyddi'r staff
- Beth fyddai'n digwydd i'r adeilad petai'r ysgol yn cau?
- Rhai rhieni'n teimlo y dylid rhoi cyfle i'r Pennaeth newydd

5. YMATEBION O YSGOL BODFFORDD

- 5.1 Derbyniwyd dros 260 o ymatebion gan randdeiliaid yr ysgol ac roedd y mwyafrif helaeth yn anghytuno gyda'r posibilrwydd o gau'r ysgol.
- 5.2 Cyflwynwyd deiseb i'r Awdurdod oedd â'r pennawd "Na i gau Ysgol Gymuned Bodffordd". Roedd 43 o lofnodwyr wedi arwyddo'r ddeiseb. Bydd y ddeiseb yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 15 Mai 2018.
- 5.3 Yn ei llythyr, dywedodd Ysgrifennydd Clwb Pensiynwyr Bodffordd fod "nifer o gymdeithasau yn cynnal eu gweithgareddau yn y Ganolfan sydd ynghlwm â'r ysgol". Yn ôl yr ysgrifennydd, y Ganolfan yw "calon y pentref".
- 5.4 Dywedodd llefarydd ar ran Cylch Llenyddol Bodffordd eu bod yn defnyddio'r Canolfan Cymunedol 5 gwaith y flwyddyn. Ei farn oedd bod "angen strategaeth i gadw'r Ganolfan ar agor i'r pentref".
- 5.5 Yn eu llythyr, roedd cyd-arweinyddion y Cylch Meithrin ym Modffordd yn dweud fod y Cylch yn "rhan bwysig o'r pentref a'r gymuned". Dywedodd y ddwy fod y Cylch wedi ei gynnwys "yn adroddiad blynyddol Estyn fel cylch rhagorol sydd yn arwain yn y sector, yr unig un yng Nghymru." Gallai cau'r Cylch olygu fod plant yn "colli allan ar ddechrau hanfodol yn ei bywyd addysgiadol, cymdeithasol a diwylliannol."
- 5.6 Dywedodd cyn arweinydd y Cylch Meithrin mai'r "ysgol a'r Ganolfan Gymuned yw calon y pentref". Yn ôl y cyn arweinydd, mae'r "Cylch Meithrin ... yn llawn" a bod "100% o'r plant sydd yn mynychu yn Gymraeg iaith gyntaf...iaith y cartref!!" Ei barn yw bod "rhaid cadw'r diwylliannau cryf yma yn enwedig mewn ardal sydd mor gynnes, chymunedol a chefnogol". Roedd yn nodi fod y Cylch Meithrin "wedi cael rhagoriaeth gan Estyn yn 2016" a'u cynnwys "yn adroddiad blynyddol Estyn fel Cylch a oedd yn arwain y sector".

5.7 Roedd athrawon a staff ategol yr ysgol yn dymuno lleisio “eu gwrthwynebiad i’r opsiwn gwreiddiol ac ymhellach i’r opsiwn ‘newydd’ sydd wedi ei osod yn y ddogfen ymgynghori statudol”. Roeddent yn dymuno tynnu sylw’r Awdurdod at rai o’r ffactorau a ganlyn.

- Dewis rhieni yn cael ei danseilio
- Creu ansicrwydd
- Cefnogaeth rhieni i barhad ysgol Bodffordd yn “llwyr”
- Naws ac ethos yr ysgol yn gryf
- Mae’r Mudiad Meithrin yn rhan annatod o “gychwyn taith plant yr ardal trwy eu taith addysgol”.
- Mae’r ysgol yn “rhan annatod o gymuned ddiwylliannol a Chymreig fyw”
- Byddai cau’r ysgol “yn mynd yn groes i Ddeddf Llesiant a Chenedlaethau’r Dyfodol”

6. YMATEBION O YSGOL CORN HIR

6.1 Cafwyd 2 ymateb gan randdeiliaid Ysgol Corn Hir. Daeth y cyntaf gan Lywodraethwyr Ysgol Corn Hir. Roedd yr ymateb ar ffurf 5 pwynt bwled. Nodir y pwyntiau isod:

1. Mae’r cynnig o gael rhif mynediad o 64 yn creu problemau trefnu dosbarthiadau. Dylid rhoi rhif mynediad o 75 sy’n rhoi cyfle i ysgol greu trefn ddogfeniadau hyfyw a chreu capasiti ar gyfer tyfu. Mae achos cryf iawn yn yr ardal i fynd dros y 10% ychwanegol o ystyried yr hyn sydd eisoes wedi digwydd yn Ysgol y Graig a’r ffaith fod angen ailymweld â’r ysgol honno dim ond ar ôl cwta ddeng mlynedd. Mae’r sylwadau ym mhwynt 5 hefyd yn cynnig datrysiad ychwanegol o ran creu mwy o gyllid i ariannu’r cynllun.
2. Er nad yw hyn yn cael ei gynnig dylid sicrhau trefn o addasu ffiniau dalgylch yr ysgol – byddai hyn yn tynnu’r pwysau o ddalgylch Ysgol y Graig ar gyfer y dyfodol byddai yn ei dro yn golygu fod posib edrych ar addasu’r cynigion addasu yn yr ardal honno e.e. fydd angen buddsoddi mewn tiroedd ychwanegol o gwbl – gall hyn yn y pendraw **arbed** costau i’r Cyngor.
3. Mae angen dirfawr am gynllun interim ar gyfer Ysgol Corn Hir er mwyn galluogi’r ysgol allu parhau i gynnig cwricwlwm llawn i’r disgyblion. Mae’r problemau sydd wedi’i adnabod parthed gofod a diffyg lle a niferoedd mewn dosbarthiadau yn yr adroddiad ymgynghorol eisoes yn broblem yn yr ysgol ac angen eu datrys ar fyrder er tegwch i’r disgyblion ar staff yn yr ysgol. Mae hyn hefyd yn datblygu i fod yn broblem Iechyd a Diogelwch difrifol.
4. Mae’r ysgol (yn staff a llywodraethwyr) yn dymuno i’r Cyngor symud ar yr agenda ar fyrder oherwydd difrifoldeb y sefyllfa yn yr ysgol parthed gofod a niferoedd dosbarth – problem sydd yn fwy na hysbys i Adran Addysg y Cyngor.
5. Mae cwstiwn parthed ydi’r Cyngor yn cael gwerth am arian wrth werthu’r safleoedd ac ystyrir y ffigwr sydd wedi’i nodi yn yr ymgynghoriad yn isel – mae angen edrych i weld os fyddai posib sicrhau caniatâd cynllunio ar y safleoedd cyn eu gwerthu er mwyn cael y gwerth am arian gorau.
6. Gan fod y cynllun yn pontio Band A a Band B mae cyfle yma i greu ysgol gwbl gynhwysol i’r holl gymuned ac yn adnodd wirioneddol werthfawr i holl aelodau’r gymuned nid yn unig plant yr ysgol, i gynnwys gwasanaethau ychwanegol - e.e. gyda’r gwasanaeth iechyd, yn sicrhau gofod o oed cynnar iawn, ystafelloedd hyfforddi (cyrsiau i rieni ayyb), gwasanaethau chwaraeon fel bod yr ysgol yn ‘one stop shop’ ar gyfer yr holl adnoddau fydd y rhieni eu hangen.

6.2 Roedd y rhanddeiliad arall yn pryderu byddai ysgol newydd posib i 450 o blant yn rhy fach. Yn ogystal, roedd yn teimlo fod yr ymgynghoriad yn ofer a bod y penderfyniad wedi ei wneud.

7. YMATEBION O YSGOL HENBLAS

7.1 Derbyniwyd 118 o ymatebion gan randdeiliaid yr ysgol ac roedd y mwyafrif helaeth yn anghytuno gyda’r posibilrwydd o gau’r ysgol.

7.2 Cyflwynwyd deiseb i’r Awdurdod oedd yn gofyn am “gefnogeth i gadw Ysgol Henblas ar agor drwy arwyddo’r ddeiseb hon.” Roedd 107 o lofnodwyr wedi arwyddo’r ddeiseb, gyda nifer o du allan i’r

ardal wedi ei harwyddo. Bydd y ddeiseb yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 15 Mai 2018. Erbyn 11 Ebrill 2018, roedd 901 o unigolion wedi arwyddo deiseb electronig oedd yn gofyn i "gadw Ysgol Henblas ar agored" – nifer o du allan i ddalgylch yr ysgol.

- 7.3 Yn ei hymateb, dywedodd Cadeiryddes Cylch Meithrin Henblas fod y Cylch Meithrin yn "hynod o dda" ac "yn orlawn". Ychwanegodd fod hyn yn "arwydd gwych y bod gair da y Cylch a'r Ysgol gyda hapusrwydd y plant yn arwain tuag at ddyfodol disglair i dalgylch Henblas".
- 7.4 Dywedodd aelod etholedig lleol sydd hefyd yn un o Lywodraethwyr Ysgol Henblas ei fod o'r farn "**y dylai penderfyniad y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017 sefyll**, ac nad oes cyfiawnhad digonol wedi ei gyflwyno dros y cynnig dan sylw, sef cau Ysgol Henblas , a chyfuno Ysgolion Bodffordd, Corn Hir a Henblas mewn i ysgol newydd." Rhestrod resymau pam oedd yn meddwl y dylid cadw'r ysgol ar agor.
- Niferoedd yn yr ysgol ar hyn o bryd a gellid cynyddu hyn ar ôl ymestyn yr ysgol.
 - Bod yr adeilad yn weddol fodern ac yn addas iawn ar gyfer ei ddiweddarau i safonau'r Unfed Ganrif ar Hugain.
 - Byddai cau Henblas yn golygu trefnu cludiant o Langristiolus a Cherigceinwen i Langefni. Mae cludiant ysgol yn un o'r meysydd sy'n gorwario'n gyson, gorwariant a fyddai yn lleihau unrhyw arbedion posibl o gyfuno'r ysgolion.
 - Pryder byddai llawer o rieni yn dewis cludo plant ieuengaf i'r ysgol mewn ceir preifat. Mae croesi'r A5 yn Tyrpeg Nant yn berygl. Byddai cynyddu'r drafnidiaeth sy'n croesi Tyrpeg Nant ar oriau brig yn cynyddu'r perygl hwn.
 - Penodi Pennaeth newydd yn wyneb y broses ymgynghori yn dysteb i wytnwch yr Ysgol, ac mi fydd y penodiad hwn yn cryfhau arweinyddiaeth a sicrhau safonau'r ysgol tuag at y dyfodol.
 - Mae ysgolion yn ffocws i'r gymuned ac mae'n hanfodol fod Sir wledig fel Ynys Môn yn cadw ysgolion gwledig hyfyw fel Ysgol Henblas
- 7.5 Ysgrifennodd llefarydd ar ran Ysgol Sul Eglwys Llangristiolus. Roedd yn gofyn i'r Awdurdod "ystyried y pwyntiau canlynol yn llawn cyn penderfynu cau ysgol wledig arall:
- Mae gwirfoddolwyr lu yn Henblas sydd wedi sicrhau llwyddiant cenedlaethol ym maes chwaraeon ac ar lwyfan eisteddfodau lleol a chenedlaethol. Ceir ymdeimlad o gymdeithas ar ei gorau yma ac mae hyn yn ymestyn i deulu'r eglwys. Mae'r teimlad o berthyn ac o gyfrifoldeb yn deillio o'r profiadau a geir yn yr ysgol a'u hatgyfnerthu yn yr Ysgol Sul.
 - Mae yna ganran uchel o rieni o du allan i'r dalgylch yn gyrru eu plant i Ysgol Henblas – ar hyn o bryd ceir dewis teg o ysgol drefol ac ysgol wledig yng nghylch Cefni. Rhaid gwrandao ar lais y bobl sy'n mynnu cael dewis am y ffordd maent yn magu eu plant. Os collwn y cymunedau clos rhain ar draul moderneiddio ni fydd troi nôl. Mewn oes lle ceir fwy o 'ffrindiau' ar wefannau cymdeithasol ond llai o wir gyfeillion rhaid dal ein gafael ar cymunedau fel Henblas.
 - Yn Henblas mae pawb yn cael dewis bod yn y côr, adrodd, tîm pêl-droed, tîm pêl rwyd, cystadleuaeth gymnasteg – mewn ysgol fawr o dros 400 mi fyddai hyn yn amhosib. Rhaid sicrhau fod ein plant yn cael pob chwarae teg i fod yn aelodau llawn a chyfrifol o gymdeithas. Gwn am nifer o blant mewn ysgolion mawr ar yr ynys nad ydynt yn cael y cyfleoedd hyn gan fod disgyblion eraill 'yn well'. Pa fath o neges mae hyn yn ei roi i blentyn bychan?
- Roedd y llefarydd yn gofyn i'r Awdurdod ddychwelyd i'r penderfyniad gwreiddiol sef adnewyddu Henblas a thrysori cymunedau fel Llangristiolus sy'n cyfrannu cymaint i Gymreictod a chymuned arbennig Môn."
- 7.6 Derbyniwyd e-bost gan Arweinydd Adran yr Urdd Henblas oedd yn "datgan eu gwrthwynebiad i'r argymhelliad i gau Ysgol Henblas, Llangristiolus." Eu teimlad oedd "mai camgymeriad llwyr fyddai cau ysgol sydd mor ganolog i'r gymuned yma yn Llangristiolus. Mae Adran yr Urdd wedi'i sefydlu yn y pentref ers blynyddoedd lawer bellach ac mae gennym dîm o wirfoddolwyr ymroddedig sy'n sicrhau fod y plant yn elwa o holl weithgareddau'r Urdd." Roeddent o'r farn "os bydd yr Ysgol yn cau, bydd

hynny, yn ddi-os yn ddiwedd ar yr Adran. Byddai cau'r ysgol yn golled ddiwylliannol ddrudfawr i'r gymuned gyfan”.

- 7.7 Derbyniwyd ymateb gan Gadeirydd Corff Llywodraethol Ysgol Henblas. Er yn “cydnabod fod gan y Cyngor benderfyniadau anodd iawn i'w gwneud”, roedd y Corff o'r farn nad “aberthu Ysgol Henblas” oedd yr ateb. Eu teimlad am y cynnig fyddai'n golygu cau Ysgol Henblas oedd:
- Y byddai'n lleihau 'r dewis o ysgolion ar gael i blant yn yr ardal
 - Nad oedd y cynnig yn gwneud synnwyr yn ariannol
 - Os byddai'r ysgol yn cau, byddai hynny'n arwain at “broblemau amgylcheddol, diboblogi cefn gwlad, effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg ac ar ddiwylliant Gymreig”
 - Na ddylid cau'r ysgol o ystyried datganiad diweddar yr Ysgrifennydd Cabinet ar Addysg.
 - Y diffygion roeddent yn eu gweld yn y broses ymgynghori
 - Barn y Grŵp na ellid cyfiawnhau cau 2 ysgol “o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion”
- 7.8 Derbyniwyd sylw mai ystyriaethau ariannol oedd y rheswm i gynnwys disgyblion Ysgol Henblas yn eich cynlluniau. Cwestiynwyd os oedd y penderfyniad yn rhan o strategaeth ar waith.

NODER - Mae Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas ar restr yr ysgolion gwledig gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru fel rhan o'r ymgynghoriad ar y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Nid yw'r newidiadau arfaethedig i'r Cod Trefniadaeth Ysgolion wedi dod i rym.

8. YMATEBION ERAILL

- 8.1 Yn ogystal â chwrdd gyda staff, llywodraethwyr a rhieni, a fonwyd y ddogfen ymgynghori at y rhanddeiliaid canlynol:
- Cyngor Gwynedd;
 - Swyddogion Llywodraeth Cymru;
 - Aelodau Cynulliad rhanbarthol a lleol ac Aelod Seneddol
 - Estyn;
 - undebau'r athrawon ac undebau staff ategol;
 - y Consortiwm Addysg Rhanbarthol sef GwE;
 - y Consortiwm Trafnidiaeth Rhanbarthol sef Taith;
 - Comisiynydd Heddlu a Throseddau Gogledd Cymru;
 - y Bartneriaeth Cymunedau yn Gyntaf;
 - Mudiad Meithrin;
 - Gwasanaeth Ieuentid yr Awdurdod;
 - Ysgol Gyfun Llangefni.
- 8.2 Yn ei grynodedb, dywedodd Estyn “Ym marn Estyn, mae'r cynnig yn debygol i o leiaf gynnal y ddarpariaeth a'r safonau ar gyfer disgyblion yn yr ardal”.
- 8.3 Cafwyd ymateb gan swyddogion undeb yr N.E.U. Roedd eu swyddog yn dweud: “Mae Is-adran Ynys Môn o Undeb Addysg Genedlaethol (Adran yr UDG neu N.U.T.) yn cefnogi Rhaglen Ysgolion C21. Er yn yr achos hwn, ymddengys nad yw maint y lleoedd dros ben ac oedran adeiladau'r ysgol yn yrwyr newid allweddol, mae manteision y cyfleusterau / hyblygrwydd staffio / lleoedd ychwanegol, o ysgol ardal C21 newydd yn ddiymwad. **Yr hyn mae'r Undeb yn parhau i wrthwynebu yw'r risg i swyddi aelodau a symud i ddiswyddiadau gorfodol. Mae graddfa'r diswyddiadau yn ad-drefnu Santes Dwynwen wedi ansefydlogi aelodau ar draws yr ynys a gall hyn gynyddu'r gwrthwynebiad i ad-drefniadau pellach.** Rydym yn gwerthfawrogi eich ymdrech i "ail-leoli" aelodau sydd wedi colli eu swyddi, ac yn awgrymu bod yr Awdurdod yn cyhoeddi unrhyw lwyddiant yn hyn o beth, gan wrth gwrs, amddiffyn preifatrwydd unigolion.”

- 8.4 Dywedodd swyddog Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru: “Mae UCAC yn ymwybodol mai un o flaenoriaethau'r Cyngor yw gwella'r deilliannau addysgol ar gyfer plant a phobl ifanc o ardaloedd difreintiedig drwy dorri'r cysylltiad rhwng amddifadedd a chyflawniad addysgol isel. Wrth ystyried y pwysau gwaith sydd ar benaethiaid ac athrawon yn ein hysgolion y dyddiau hyn, mae UCAC yn falch iawn o ddeall fod yr Awdurdod yn cydweithio gydag ysgolion cynradd ac uwchradd i ddatblygu model sy'n lleihau baich biwrocraatiaeth a gwella trefniadau rheoli busnes i'r sector gynradd, drwy'r cynllun grantiau Ysgolion Bach a Gwledig a Rheoli Busnes.”
- 8.5 Derbyniwyd ymateb gan Gyngor Cymuned Llangristiolus a Cerrigceinwen. Eu hymateb oedd: “Mae aelodau Cyngor Cymuned Llangristiolus yn gryf o blaid cadw'r ysgol yn agored. Mae'r aelodau'n yn teimlo pe byddai'r ysgol yn cau byddai'n effaith fawr ar y gymuned. Mae nifer fawr o blant yn yr ysgol ac mae perfformiad yr ysgol yn rhagorol.”
- 8.6 Derbyniwyd ymateb gan Bennaeth Ysgol Gyfun Llangefni. Roedd yn mynegi ei siom nad oedd sôn am opsiwn o gael “ysgol 3-18 ar safle Ysgol Gyfun Llangefni” “yng nghorff yr adroddiad”. Roedd yn teimlo “gyda dyfodiad y cwricwlwm newydd yn 2022, fod hwn yn gyfle euraidd i ddatblygu cyfundrefn arloesol ar gyfer disgyblion yr ardal”.
Aeth ymlaen i ddisgrifio manteision posib ysgol 3-18 sef:
- Safonau a Darpariaeth
 - Datblygiad Proffesiynol ac Arweinwyr y Dyfodol
 - Adnoddau
- 8.7 Derbyniwyd ymateb gan lefarydd ar ran Grŵp Ymgyrch Addysg, Cymdeithas yr Iaith Gymraeg. Roedd y grŵp yn datgan eu gwrthwynebiad i'r cynnig i gau ysgolion Henblas, Bodffordd ac Ysgol Corn Hir er mwyn creu ysgol ardal newydd. Y prif bwyntiau yn yr e-bost oedd:
- Y diffygion roeddent yn eu gweld yn y broses ymgynghori
 - Barn y Grŵp na ellid cyfiawnhau cau 2 ysgol “o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion”
 - Barn y Grŵp fod “diffyg ystyriaeth opsiynau eraill” gan yr Awdurdod
 - Effaith y cynigion ym marn y Grŵp ar gymunedau Cymraeg
- 8.8 Yn ychwanegol i'r ffurflenni a'r llythyrau adborth ar yr ymgynghoriad roedd cyfle i'r rhanddeiliaid gyfrannu at arolwg electroneg trwy wefan Cyngor Sir Ynys Môn. Cyflwynir crynodeb o'r arolwg [101 o ymatebion] yn rhan 14.

9. ADBORTH GAN DDISGYBLION

- 9.1 Cyfarfu swyddogion y Cyngor gyda disgyblion Ysgol Henblas, Bodffordd a Corn Hir. Y bwriad oedd cynnal cyfarfodydd byr gyda chynrychiolaeth o ddisgyblion o'r tair ysgol, er mwyn canfod eu barn am y cynnig i newid eu hysgol bresennol.

Eglurwyd i'r disgyblion fod ymgynghoriad wedi ei gynnal gyda'r oedolion yn y gymuned, ac roedd hyn yn gyfle i'r plant o'r ysgolion fynegi eu barn am gynlluniau'r Cyngor ar gyfer moderneiddio ysgolion. Pwysleisiwyd bod eu barn yn bwysig gan mai nhw sy'n mynychu'r ysgolion. Dywedwyd wrthynt bydd y wybodaeth a gyflwynir ganddynt yn cael eu trosglwyddo i ffurf adroddiad a'i gyflwyno i Gynghorwyr y Cyngor fel rhan o'r Ymgynghoriad Statudol.

Eglurwyd mai'r rhesymau dros foderneiddio oedd:

- Angen gwneud yn siŵr bod yr holl ddisgyblion yn cael addysg dda
- Angen gwneud siŵr fod yr ysgol yn fodern ac yn cynnig adnoddau da
- Bod y Cyngor yn gwario eu harian ar ysgolion mewn ffordd deg
- Mae gan ysgolion Ynys Môn ormod o lefydd gwag neu dim digon o lefydd mewn rhai o'u hysgolion

Gofynnwyd y cwestiynau canlynol i'r plant.

1. Beth oedd y disgyblion yn hoffi am eu ysgol bresennol?
2. Beth yw eich barn am y cynnig i gyfuno Ysgol Henblas, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd ac adeiladu ysgol newydd?
3. A oeddent yn cytuno gyda'r rhesymau dros newid
4. Unrhyw sylwadau eraill

Yn ystod rhai sesiynau, ysgrifennodd rhai plant eu sylwadau ar bapur ac fe'i cyflwynir yn iaith y plant.

9.2 Barn Plant Ysgol Bodffordd

Cwestiwn - Beth rydych yn hoffi am eich ysgol bresennol?

- Mannau chwarae tu allan
- Staff da
- Pobl garedig - staff a phlant
- Gwaith diddorol
- Teimlo'n saff
- Gwybod at pwy i droi
- Dim yn ysgol i'w gau
- Ardaloedd da i chwarae
- Lle / gofod mawr ar gyfer ymarfer corff
- Adnabod pawb yn yr ysgol
- Pawb yn ffrindiau yma
- Cinio da
- Brecwast da yma
- Gemau pêl-droed
- Tri amser chwarae
- Hwyl
- Pawb yn cael eu trin yn deg
- Digon o gyfrifiaduron/ digon o adnoddau
- Digon o siarad Cymraeg
- Pawb yn helpu
- Dim eisiau colli ffrindiau
- Plant a staff yn gymwynasgar
- Pawb yn barod eu cymwynas
- Pan rydym yn poeni - mae'r staff pob amser yn eich helpu
- Staff yn edrych ar ein holau
- Bydd ffrindiau yma i'n helpu, os nad yw staff ar gael
- Pobl yma i chwarae
- Digon o fwyd iachus
- Neb yn annifyr efo'i gilydd

Cwestiwn - Beth yw eich barn am y cynnig i gyfuno Ysgol Henblas, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd ac adeiladu ysgol newydd

- Ffrindiau yn cael eu gwahanu
- Staff yn colli gwaith
- Dim yn hapus a dim yn cytuno gyda'r cynnig
- Adnabod pawb yma
- Nid ydym eisiau cau'r ysgol yma. Mae Corn Hir eisiau'r ysgol gau- felly pam na wnewch estyniad iddyn nhw
- Mae ysgol i 500 o blant yn ormod
- Ni fyddwn yn gwybod lle i fynd (bydd yr ysgol yn fawr)
- Mwyaf yw'r ysgol, mwyaf yw'r problemau

- Os bydd plant yn cael eu gwahardd o'r ysgol newydd, a'r ysgolion eraill yn llawn - i ba ysgol fydd y plant sydd wedi eu gwahardd yn mynd?
- Heb ysgol nid oes dim ym Modffordd - mae'n ysgol i'r gymuned e.e. cynnal partion pen-blwydd, Eisteddfod Bodffordd, Eisteddfod Celf a Chrefft
- Mewn ysgol fawr nid oes cyfle teg. Mae mwy o chwarae teg mewn ysgol fach
- Dim eisiau bod yn ddisgybl mewn ysgol fawr
- Byddaf yn swil mewn ysgol fawr ac yn teimlo mwy cyfforddus mewn ysgol fach
- Bydd angen ystyried diogelwch yn yr ysgol, gan y bydd mwy o ddrysau yn yr ysgol newydd
- Ffrindiau dieithr - bydd rhaid cael cyfle i ddod i'w adnabod
- Ni fydd y staff yn adnabod y plant o ran eu henwau

Holwyd y plant os yr oeddent yn cytuno efo'r rhesymau dros newid:

Yr angen i gynllunio llefydd priodol

Gwneud yn siŵr fod pawb yn parhau i gael addysg dda

Ysgol fodern ac offer da

Gwario arian ar ein hysgolion mewn ffordd deg

- Roedd rhai o'r Cyngor ysgol yn cytuno efo'r rhesymau ac eraill ddim.
- Nododd un plentyn – rwy'n casáu'r cynllun sy'n cael ei ystyried gan y Cyngor, a holwyd pam nad yw'r Cyngor wedi meddwl ymhellach am estyniad i Ysgol Bodffordd.

9.3 Barn Plant Ysgol Corn Hir

Cynrychiolaeth o flynyddoedd 2-6

Cwestiwn - Beth rydych yn hoffi am eich ysgol bresennol?

- Chwarae pêl-droed yn yr haf
- Ysgol fach - teimlo'n saff yma a phobl glên
- Dathlu diwrnod y llyfr
- Cystadlaethau a'r Eisteddfod
- Lot o ffrindiau
- Cyfle i wneud mwy o ffrindiau yn yr ysgol newydd
- Gwaith yn cŵl
- Mathemateg
- Agos at dai - ac nid yn ysgol sydd yn ganol cae yn rhywle
- Cerdded yma
- Lot o adnoddau
- Dod ar ein beics i'r ysgol a chyfleoedd chwaraeon
- Cwl Cymru
- Iard feics
- Ffrâm ddringo
- Babanod ac Iau a Derbyn (3 iard)
- Os ydynt yn cael ysgol newydd - eisiau parc bach fel sy'n Ysgol y Graig
- Rydym eisiau trampolinau - os yw hynny yn iawn efo Iechyd a Diogelwch
- Rydym angen toiledau mwy eu maint
- Mwy o blant a mwy o siawns iddynt frifo
- Dosbarthiadau mwy
- Neuadd fwy. Neuadd bresennol yn fach
- Yn dymuno i'r gegin ysgol newydd fod fel un Ysgol Gyfun Llangefni
- Bydd mwy o staff yn yr ysgol newydd i wneud y bwyd
- Sut bydd plant anabl yn mynd i fyny grisiau os yw'r ysgol dros 2 lawr?
- Bydd mwy o wersi yn yr ysgol e.e. Coginio
- Efallai daw cyfle i blant baratoi bwyd yn yr ysgol newydd
- Rydym yn dymuno cael gôl arall yn yr ysgol newydd er mwyn cael chwarae pêl-droed yn ystod y gaeaf

- Yn yr ysgol newydd rhannu'r iard yn deg rhwng y rhai sy'n chwarae pêl droed a'r rhai sydd ddim
- Cael AstroTurf
- Mae cyfleodd chwaraeon yn bwysig
- Bydd yn anfantais i blant Ysgol Henblas - bydd gofyn iddynt deithio yn bellach
- Rydym eisiau gweld cydweithio rhwng yr adran iau a'r babanod
- Yn dymuno cael neuadd arall i ymarfer corff, gan fod bwyd ar lawr yn y neuadd pan yn cael ymarfer corff yn bresennol
- Dim digon o ystafelloedd yn yr ysgol yn bresennol ac yn gorfod jyglo ystafelloedd
- Yn dymuno cael man chwarae AstroTurf a chynnwys cadeiriau ar gyfer pobl ddod yno i wyllo, fel stadiwm
- Yn awyddus i gael ysgol sy'n fwy modern
- Ysgol fawr - cadw'n iach a saff
- Yn dymuno cael gofod bach i chwarae a chael cyfleodd i weu ac ati
- Nyrs ysgol
- Ystafell fwy o ran maint i'r Clwb ar ôl ysgol a chyfrifiadur i bawb

Cwestiwn - Beth yw eich barn am y cynnig i gyfuno Ysgol Henblas, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd ac adeiladu ysgol newydd

- Anfanteision, ond hefyd bydd mwy o fanteision
- Gwell - bydd nwy i le i gadw'r offer, sy'n ein helpu efo gwaith
- Eisiau dillad ymarfer corff sy'n fwy lliwgar
- Bydd y traffig yn 'ofnadwy' - bydd rhaid meddwl yn ofalus amdano
- Bydd yn well, oherwydd lot mwy o athrawon. A fydd swyddi i'r athrawon?
- Cael bysus ysgol
- Eisiau gwersi dawnsio
- Beth sy'n digwydd i adeiladau presennol yr ysgolion
- Ydi'r ysgol newydd am fynd tu ôl i ysgol y Graig
- Dim eisiau agor y Rheilffordd yn Llangefni
- Gallwn gystadlu a llwyddo mwy yn yr Eisteddfod gan y bydd mwy o blant yn ysgol
- Bydd mwy o reolau, os bydd mwy o blant
- Yn awyddus i siarad efo'r pensaer am y dyluniad
- Eisiau loceri yn lle pegiau i ddal ein cotiau ac ati
- Rydym eisiau logos a gwisg ysgol newydd
- Awgrym am enw i'r ysgol newydd: Ysgol Corn Henffordd
- Eisiau sicrhau bod yna lot o ffonau yn yr ysgol newydd
- Eisiau sioe pob wythnos yn yr ysgol newydd
- Rwy'n ypset na fyddaf yn mynd i'r ysgol newydd. Erbyn hynny byddaf yn yr uwchradd
- Cael adnoddau da a phethau sy'n gweithio e.e. cyfrifiaduron
- Syniad da - gan ein bod yn brin o le yn yr ysgol yma
- Mae'n bwysig i'r ysgol fod yn lân
- Mae dysgu am y byd natur yn bwysig hefyd
- Parhau efo seren yr wythnos a seren y diwrnod

Holwyd y plant os yr oeddent yn cytuno efo'r rhesymau dros newid:

Yr angen i gynllunio llefydd priodol

Gwneud yn siŵr fod pawb yn parhau i gael addysg dda

Ysgol fodern ac offer da

Gwario arian ar ein hysgolion mewn ffordd deg

Yn deall y rhesymau dros newid

9.4 Barn Plant Ysgol Henblas Cynrychiolaeth o flynyddoedd 2-6

Cwestiwn - Beth rydych yn hoffi am eich ysgol bresennol?

- Dysgu pethau gwahanol. Cyfleoedd
- Ffrindiau
- Athrawon Clên
- Pawb yn mwynhau
- Cinio
- Lot o ffrindiau
- Bywyd yn ddiflas heb ysgol a ffrindiau
- Gwaith hwyl
- Ysgol yn saff
- Ysgol agos at dai/ cartref
- Dysgu a gwneud ffrindiau newydd
- Criced ar ôl ysgol
- Gweithgareddau ar ôl ysgol
- Popeth
- Mae'n hwyl
- Gwersi offerynnau
- Adnoddau da
- Athrawon a chymorthyddion yn edrych ar ein holau - dim bwlio
- Os ydym yn drist mae gennym ffrindiau i'n helpu
- Trio pethau newydd - pob math o bethau gwahanol
- Rydym yn cael trio pethau newydd fel bwydydd sy'n dod o Affrica
- Cawsom wneud 'Fudge' cyfnod y Nadolig
- Awgrymiad am Ysgol newydd. FforCenblas (Cyfuniad o'r 3 ysgol)
- Cyfle i wyllo ffilm yn yr ysgol
- Ysgol yn y Gymuned
- Ysgol i'r gymuned

Cwestiwn - Beth yw eich barn am y cynnig i gyfuno Ysgol Henblas, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd ac adeiladu ysgol newydd

- Mae'r ysgol rŵan yn agos at le dwi'n byw, ac mae fy ffrindiau yn bwysig
- Mae ysgol bentref yn bwysig, bydd dim ysgol yma
- Bydd bwlio yn broblem yn yr ysgol newydd
- Pwysig i'r Cyngor feddwl am sut fydd y plant yn cyrraedd yr ysgol yn saff
- Rwy'n poeni bydd y plant, sydd rŵan yn ffrindiau, yn cael eu gwahanu
- Dim cyswllt efo'r gymuned unwaith bydd yr ysgol yn mynd
- Mewn dosbarthiadau mwy, ni fyddwn yn cael sylw'r athrawes
- Ni chawn gymaint o sylw osbydd y dosbarthiadau yn fwy
- Ysgol fwy yn teimlo llai saff
- Pwysig parhau efo lle chwarae yn Llangristiolus
- Mae nifer o'r plant yn defnyddio tir yr ysgol i chwarae, ar ôl i'r ysgol gau
- Mae gennym barc newydd yma, pam rydych yn ei ddinistrio

Holwyd y plant os yr oeddent yn cytuno efo'r rhesymau dros newid:

Yr angen i gynllunio llefydd priodol

Gwneud yn siwr fod pawb yn parhau i gael addysg dda

Ysgol fodern ac offer da

Gwario arian ar ein hysgolion mewn ffordd deg

Barn gyffredinol oedd eu bod yn deall y rhesymau dros newid

Gwybodaeth ychwanegol a gyflwynwyd gan y plant

13 sylw ysgrifenedig wedi ei gyflwyno ar y diwrnod (yng ngeiriau'r plant)

- Bydd yr ysgol yn fawr
- Gormod o blant i'r athrawon rhoi sylw iddynt.
- Os bydd un ohonom yn gofyn i rywun mewn ysgol arall i chwarae, beth os fydd y nhw yn dweud na ac yn gwneud i ni deimlo yn drist.
- Rydym ni wedi talu miloedd o bunnoedd ar yr ysgol buasai'r pres i gyd yn mynd i wast, mae technoleg fodern yma yn barod, a fydd cael addysg well mewn ysgol lai.
- Fy marn i am gau Henblas - Dwi eisiau i fy mhlant fynd i Ysgol Henblas felly dwi ddim eisiau 'ysgol ardal' ac mae'n agos at fy nhŷ. Dwi ddim mynd holl ffordd i Langefni i fynd i'r ysgol. Felly na i gau ysgol Henblas! Henblas am byth!
- Fy marn yw cadw'ch yr ysgol ar agor. Nid ydym am gyfuno. Mae'r ysgol yn dda.
- Dwi'n hapus yn yr ysgol ac mae lot o ffrindiau yma.
- Os fydd yr ysgol yn cau, yn yr ysgol newydd gall blant fynd ar goll.
- Ni fydd plant yn cael chwarae ar ôl ysgol ar yr iard / tir.
- Na i gyfuno. Dim ysgol ardal.
- Bydd dim ysgol cymuned.
- Yn fy marn i ella bydd rhai o'r athrawon yn colli eu swyddi. Os bydd yr ysgol yn cael ei ddymchwel yna mwy o dai ac wedyn mwy o bobol yn yr ysgol. Diolch am gymryd fy marn.
- Dwi'n caru'r ysgol yma oherwydd mae pawb gyda ffrindiau ac mae llawer o atgofion yma.
- Ella bydd gormod o blant mewn dosbarth a ni fydd digon o sylw i blant sydd ei hangen. Fydd yna ormod o blant.

10. YMATEB I'R SYLWADAU A DDERBYNIWYD

Nid yw yn bosib ymateb i'r holl sylwadau unigol a dderbyniwyd am sawl rheswm gan gynnwys y ffaith fod nifer ohonynt yn debyg. Cyflwynir isod ymateb yr Awdurdod i'r rhai o'r prif themâu a gyflwynwyd mewn cymhariaeth â'r prif yrwyr newid yn y Strategaeth Moderneiddio Ysgolion [adran 2].

10.1 Ysgol Henblas

1. Nid oes unrhyw gyfeiriad yn y sylwadau a dderbyniwyd at y ffaith fod safonau yn Ysgol Henblas wedi bod yn isel dros gyfnod o amser a gadarnheir gan adroddiad Estyn (Mai 2017). Ers hynny, nid yw'r ysgol wedi gwneud y cynnydd disgwylidig ac mae'n ffaith fod y nifer dyddiau o amser cefnogi ysgol a ddarparwyd i'r ysgol yn llawer uwch na nifer sylweddol o'r ysgolion eraill. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gwelliant diweddar dan arweiniad y Pennaeth drosdro ond erys cwestiynau ynghylch gallu'r ysgol i wella a chyrraedd y safonau sydd yn ddisgwylidig gan yr Awdurdod. Beth bynnag fydd y penderfyniad terfynol, mae angen dybryd i'r Awdurdod, rhieni a'r Corff Llywodraethu barhau i gydweithio dros y flwyddyn nesaf i sicrhau'r gwelliannau angenrheidiol.
2. Nid yw maint yr ysgol yn caniatáu i benodi dirprwy ac mae adroddiadau diweddar yn awgrymu bod cryn waith i'w wneud i gyrraedd pwynt lle byddai arweinyddiaeth ddosranedig [nifer o athrawon yn cyfrannu at arweinyddiaeth yr ysgol] yn un o gryfderau'r ysgol. Yn sgîl hyn gellid dadlau bod datblygu diwylliant o ddatblygu arweinyddiaeth a chynllunio olyniaeth am fod yn her sylweddol yn yr ysgol.
3. Mae maint yr ysgol yn golygu bod dosbarthiadau o oedran cymysg yn yr ysgol. Mae hyn, ynghyd â'r disgwyliad i baratoi gwaith addas ar gyfer yr ystod o alluoedd mewn dosbarth, yn cynnig lefel uwch o her i athrawon mewn ysgolion llai.

4. Noda nifer sylweddol o'r ymatebion bod cyflwr yr ysgol yn dda. Yn ôl asesiad cyfredol yr Awdurdod mae cyflwr presennol yr adeilad yn foddhaol ac mae ôl-groniad cynnal a chadw o £112,000. Angen gwirio hyn.
5. Mae nifer o'r ymatebion wedi cyfeirio at ddefnydd cymunedol o'r ysgol. Cwestiynir os yw yn uwch na'r hyn sydd yn digwydd mewn nifer o ysgolion/ardaloedd eraill. Bydd yr asesiad effaith cymunedol a ddatblygwyd gan yr Awdurdod yn edrych yn fanylach ar y defnydd cymunedol o'r ysgol.
6. Cyfeirir at y ffaith fod y defnydd o'r Iaith Gymraeg yn well yn Ysgol Henblas nag mewn ysgolion eraill. Nid oes unrhyw dystiolaeth i gefnogi hyn gan fod y defnydd o'r Gymraeg yn un o gryfderau'r tair ysgol ac mae'r sylw yn sarhad ar arferion cyfredol y ddwy ysgol arall. Honnir hefyd byddai sefydlu ysgol fwy yn cael dylanwad negyddol ar y Gymraeg. Nid oes unrhyw dystiolaeth i gefnogi hyn. Nodir hefyd bod plant yr ardal yn cyfrannu'n helaeth yn ddiwylliannol yn Ynys Môn yn sgîl eu profiad yn yr ysgol. Mae esiamplau i gefnogi y rhan gyntaf o'r datganiad ond cwestiynir os yw hyn yn well na chyfraniad yr ysgolion eraill dan sylw, yn ddiwylliannol ac mewn meysydd eraill. Nid yw'r asesiad effaith Ieithyddol yn cadarnhau nifer o'r materion hyn.
7. Cyfeirir at y parc chwarae newydd ar y cae ysgol. Er bod hyn yn fater o bwys nid yw yn ffactor allweddol wrth ystyried dyfodol yr ysgol gan y byddai'n bosib rhoi ystyriaeth i hyn ar lefel gymunedol petai penderfyniad yn cael ei wneud i gau'r ysgol. Yn yr un modd mae cyfeiriad at y defnydd o neuadd yr ysgol yn berthnasol i'r ysgolion eraill dan sylw; cwestiynir hefyd os yw'r defnydd o'r neuadd ysgol yn uwch na'r hyn sydd yn digwydd yn yr ysgolion eraill ac ar draws y Sir.
8. Nid oes unrhyw gyfeiriad at gost y disgybl - Henblas yw'r uchaf o'r tair ysgol. Mae 13% o lefydd gweigion yn yr ysgol er gwaethaf y ffaith fod % y disgyblion all-dalgylch [32%], er wedi lleihau yn ddiweddar, yn gymharol uchel.

10.2 Ysgol Bodffordd

1. Nid oes unrhyw gyfeiriad yn y sylwadau a dderbyniwyd at y ffaith fod safonau yn Ysgol Bodffordd wedi bod yn isel dros gyfnod o amser - ffaith a gadarnheir gan adroddiad Estyn (Mehefin 2015). Yn ogystal, mae'r cynnydd sydd wedi'i wneud ers hynny wedi bod yn araf ac fe ellid dadlau bod y gefnogaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdod, trwy GwE, wedi bod yn allweddol er mwyn sicrhau hyn. Mae'r amser cefnogi ysgol a ddarparwyd i Ysgol Bodffordd yn llawer uwch na nifer sylweddol o'r ysgolion eraill.
2. Cyfyd yr uchod gwestiynau ynghylch ansawdd arweinyddiaeth yn yr ysgol ac yn y cyd-destun byddai'r Awdurdod yn cydnabod yr her sydd mewn ysgolion llai o fod yn gyfrifol am ddosbarth am ran sylweddol o'r wythnos yn ogystal â bod yn gyfrifol am holl agweddau o arwain ysgol.
3. Mae maint yr ysgol yn golygu bod dosbarthiadau o oedran cymysg. Mae hyn, ynghyd â'r disgwyliad i baratoi gwaith addas ar gyfer yr ystod o alluoedd mewn dosbarth, yn cynnig lefel uwch o her i athrawon mewn ysgolion llai.
4. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod defnydd cymunedol sylweddol o'r ysgol sydd yn ymddangos yn llawer uwch na'r ysgolion eraill dan sylw ac ar draws y sir. Petai'r penderfyniad terfynol yn un o gau'r ysgol cydnabyddir yr angen i gydweithio gyda'r gymuned i ganfod datrysiad fyddai'n caniatáu i'r gweithgareddau cymunedol i barhau.
5. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod y defnydd o'r Iaith Gymraeg yn gryfder yn yr ysgol. Mae hyn yn cael ei gadarnhau gan yr asesiad effaith Ieithyddol.

6. Nid oes unrhyw gyfeiriad yn y sylwadau a dderbyniwyd ynghylch cost y disgybl o £4,500 sydd yn uwch na chyfartaledd Ynys Môn (£3,972). Yn ogystal mae angen nodi bod ôl-groniad cynnal a chadw o £209,000 sydd yn adlewyrchu oedran a chyflwr yr adeilad.

10.3 Ysgol Corn Hir

1. Mae'r Awdurdod yn cydnabod mai Ysgol Corn Hir yw'r ysgol fwyaf dan sylw ac yn sgîl hynny bod angen i'r opsiwn terfynol adlewyrchu hynny. Cydnabyddir hefyd bod diffyg capasiti yn yr ysgol yn gyfredol ac nad yw yn bosib ehangu'r ysgol ar y safle gyfredol.
2. Mae safonau cyfredol yr ysgol yn dda. Fodd bynnag, fe fyddai'r Awdurdod yn dadlau bod lle i wella.
3. Mae ôl-groniad cynnal a chadw yn yr ysgol o £239,000
4. Cost y disgybl yw'r isaf o'r tair ysgol dan sylw ac fe ellid dadlau bod hyn yn arwain at her gyllidol sylweddol uwch i'r ysgol na'r ysgolion eraill dan sylw. O ganlyniad mae'r dosbarthiadau yn fawr yn yr ysgol ac yn sgîl hyn a'r ffaith fod ysgolion mwy yn aml yn gwasanaethu ardaloedd mwy difreintiedig, gellid dadlau nad yw hyn yn hyrwyddo cyfle cyfartal.
5. Mae dirprwy ac mae esiamplau o unigolion yn symud ymlaen i swyddi arweinyddiaeth mewn ysgolion eraill.
6. Mae'r defnydd o'r Iaith Gymraeg yn yr ysgol yn dda iawn. Mae hyn yn cael ei gadarnhau gan yr asesiad effaith Ieithyddol.

10.4 Sylwadau Cyffredinol

Derbyniwyd sylwadau oedd yn gyson ar draws yr ysgolion ac fe ymatebir i'r rhai mwyaf cyffredin isod.

- Roedd nifer o sylwadau ynghylch y Gymraeg ac yn cwestiynu statws ieithyddol ac ansawdd y Gymraeg yn yr ysgol newydd; bod maint ysgol yn effeithio ar ansawdd y Gymraeg. Mae yn flaenoriaeth gan y Cyngor i gryfhau a diogelu'r Gymraeg. Bydd unrhyw gynllun ysgol newydd a gyflwynir yn ddarostyngedig i ofynion y polisi iaith. Yn ogystal, mae'n ddisgwyliad gan y Cyngor i ysgolion sy'n rhan o'r rhaglen moderneiddio ysgolion barhau i fod yn ysgolion cymunedol, Cymraeg eu hiaith. Nid oes unrhyw dystiolaeth bod ysgolion llai yn fwy effeithiol mewn perthynas â hyrwyddo safonau uchel yn y Gymraeg.
- Cyflwynir y sylw bod ysgolion mwy yn llai effeithiol mewn perthynas â chreu 'ymdeimlad o deulu' ac nad oes yr un cyfle i'r plant gael y cyfle i gynrychioli'r ysgol. Nid oes unrhyw dystiolaeth bod hyn yn wir - mae trefnioadau mewn ysgolion cynradd i sicrhau cyfleoedd i'r holl ddisgyblion gyfranogi e.e. timau blynyddoedd, corau oedran penodol.
- Honnir bod 'ysgolion yn galon y gymuned' ac y byddai'r gymuned yn dirywio pan fo ysgol yn cau. Derbynnir bod hyn un her ond mae esiamplau penodol lle bo ysgol newydd wedi creu cymuned 'ehangach'. Yn ogystal mae esiamplau lle mae'r gymuned yn parhau i ffynnu mewn pentrefi lle mae'r ysgol wedi cau.

11. YSTYRIAETHAU ARIANNOL

Cyllidir costau cyfalaf unrhyw ysgol newydd a adeiladir dan Band A o raglen Ysgolion 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru drwy gyfuniad o grantiau a benthyciadau. Darperir 50% o'r gyllideb gan Llywodraeth Cymru drwy grantiau cyfalaf a benthycia gyda chefnogaeth (cyllidir ad-daliadau dyled blynyddol a chostau llog yn y Grant Cymorth Refeniw). Mae'n rhaid cyllido'r 50% sy'n weddill gan yr Awdurdod Lleol drwy

unrhyw incwm a gynhyrchir drwy werthu hen safleoedd ysgolion a drwy benthycia di-gefnogaeth lle mae'n rhaid i'r Cyngor gyllido'r cost blynyddol o ad-dalu dyled a llog blynyddol.

Mae adeiladu ysgolion newydd yn fuddsoddiad cyfalaf sylweddol a rhaid i'r gwerthusiad ariannol o'r opsiynau ystyried y rhwymedigaeth refeniw i'r dyfodol er mwyn sicrhau fod y baich ariannol o adeiladu ysgolion newydd i genedlaethau'r dyfodol cyn lleiaf â phosib. Mae adeiladu ysgolion newydd mwy hefyd yn arwain at economïau maint a chostau refeniw llai. Mae'r gostyngiad yng nghostau refeniw hefyd yn ffactor bwysig yn y gwerthusiad ariannol gan fod yr arbedion a gynhyrchir yn cyfrannu tuag at y costau cyllido cyfalaf ychwanegol.

Cynhyrchir arbedion refeniw gan fod rhedeg un ysgol fawr yn llai costus yn nhermau cynnal a chadw adeilad ac ynni, costau rheoli llai (un Pennaeth yn lle dau neu dri) a gellir gosod meintiau dosbarthiadau i'r lefel orau posib sy'n gostwng costau dysgu.

Cyn cyrraedd yr opsiwn a gynigir, ymgwymerwyd â gwerthusiad ariannol ar y 4 opsiwn isod:-

1. Peidio gwneud dim a pharhau i gynnal Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas
2. Agor ysgol newydd ar gyfer Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd a pharhau i gynnal Ysgol Henblas
3. Agor ysgol newydd i gymryd lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas (ar yr un safle ag opsiwn 2).
4. Agor ysgol newydd i gymryd lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas (ar safle gwahanol). Mae'r gwerthusiad ariannol yn ystyried y gost o gyllido'r benthyciad, yr arbedion refeniw a gynhyrchir a'r costau ychwanegol o gludo disgyblion i'r ysgol newydd. Er mwyn ymgymryd â'r gwerthusiad ariannol, gwnaed y rhagdybiaethau isod.
 - Ystyried benthyciadau i gyllido'r ysgolion newydd dros gyfnod o 50 mlynedd gyda'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf wedi ei gyfrifo ar ddull llinell syth 2%.
 - Ystyried benthyciadau i gyllido'r costau cynnal a chadw ôl-groniad dros gyfnod o 20 mlynedd gyda'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf wedi ei gyfrifo ar ddull llinell syth 4%.
 - Defnyddio graddfeydd llog cyfredol i fodelu costau.
 - I gyfrifo costau refeniw'r ysgol newydd, defnyddiwyd y wybodaeth gyfredol ynglŷn â niferoedd disgyblion, prydau ysgol am ddim, anghenion addysgiadol arbennig disgyblion, ac ati, er mwyn gwneud dyraniad amcangyfrifedig ar gyfer yr ysgol newydd.
 - Ni chynhwyswyd costau unwaith ac am byth yn y gwerthusiad ariannol, gan gynnwys costau apwyntio Pennaeth cyn i'r ysgol newydd agor, costau diswyddiadau, diogelu cyflogau a chostau cynnal y gyn safleoedd. Fe gymerir y rhain i ystyriaeth pan lunnir y cynllun busnes manwl o'r opsiwn y cytunir arno

Ni fyddai cynnal y 3 ysgol gyfredol yn arwain at gostau cyfalaf sylweddol, ond byddai angen rhoi sylw i'r cynnal a chadw ôl-groniad y tair ysgol o £406k, gyda phosibilrwydd o gostau ychwanegol pellach wrth i'r adeiladau nesáu at ddiwedd eu hoes ddefnyddiol. Fe all costau ychwanegol godi wrth dalu i gludo plant i ysgolion arall, sydd y tu allan i'r dalgylch oherwydd diffyg capasiti, yn enwedig yn Ysgol Corn Hir, ond mae'n anodd pennu'r rhain ar yr adeg yma ac nid ydynt wedi eu cynnwys yn y gwerthusiad.

Byddai adeiladu un ysgol i gymryd lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas yn ddrutach ond be wrthbwysir y gost ychwanegol yma'n rhannol gan gynnydd yng nghyfraniad Llywodraeth Cymru a'r derbyniad cyfalaf a gynhyrchir drwy werthu safle Ysgol Henblas. Byddai cau Henblas yn cynyddu'r economïau maint yr ysgol newydd a byddai'n cynhyrchu mwy o arbedion refeniw.

Mae'r tabl isod yn dangos y gwerthusiad ariannol o'r 4 opsiwn a nodir uchod

	Opsiwn 1 Gwneud Dim	Opsiwn 2 Ysgol newydd yn lle Ysgol Corn Hir ac Ysgol Bodffordd. Ysgol Henblas i aros ar agor gydag addasiadau	Opsiwn 3 Ysgol newydd yn lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas Ar yr un safle ag Opsiwn 2	Opsiwn 4 Ysgol newydd yn lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas Ar safle gwahanol
Amcangyfrif Cost Cyfalaf	£0	£8,143,000	£8,412,000	£10,162,000
Cost cynnal a chadw ôl-groniadol	£406,000	£0	£0	£0
Cyfanswm Costau Cyfalaf	£406,000	£8,143,000	£8,412,000	£10,162,000
Cyllid Llywodraeth Cymru	£0	(£4,071,500)	(£4,206,000)	(£5,081,000)
Derbyniadau Cyfalaf	£0	(£320,000)	(£770,000)	(£770,000)
Benthyca Di-gefnogaeth Net	£406,000	£3,751,500	£3,436,000	£4,311,000
Rhwymedigaethau Refeniw				
Cost flynyddol Darpariaeth Refeniw Isaf	£20,300	£75,030	£68,720	£86,220
Cost Llog Blynyddol @ 2.3%	£9,340	£86,280	£79,030	£99,150
Costau Cludo Ychwanegol Heb ei gyfrifo		£32,000	£64,000	£64,000
Cyfanswm Costau Refeniw Ychwanegol	£29,640	£193,310	£211,750	£249,370
Arbedion Refeniw	£0	(£25,700)	(£110,470)	(£110,470)
Costau Refeniw Ychwanegol Net	£29,640	£167,610	£101,280	£138,900

12. YSTYRIAETHAU AMGYLCHEDDOL

Cafodd Strategaeth Ynni'r Awdurdod ei fabwysiadu gan y Pwyllgor Gwaith yn 2017. Nod y strategaeth yw i leihau allyriadau carbon yr Awdurdod o 15% erbyn 2022. Gweler isod wybodaeth am wariant yr Awdurdod ar danwydd a thrydan, dros y tair blynedd ariannol diwethaf, i'r ysgolion:

	Gwariant (ar drydan a thanwydd)				
Ysgol	2014-2015	2015-2016	2016-2017	Cyfartaledd (y flwyddyn)	Cyfartaledd cost y disgybl
Bodffordd	£6,491	£5,560	£6,814	£6,288	£101
Corn Hir	£9,178	£8,442	£9,525	£9,048	£42
Henblas	£7,380	£6,834	£7,467	£7,227	£82

Mae'r tabl isod yn manylu ar allyriadau carbon deuocsid o'r ysgolion dros y dair blynedd ariannol diwethaf:

	Tunnell CO₂ (trydan a thanwydd)				
Ysgol	2014-2015	2015-2016	2016-2017	Cyfartaledd *	Cyfartaledd y disgybl
Bodffordd	25	31	27	28	0.45
Corn Hir	35	34	47	38	0.18
Henblas	34	28	26	29	0.33

Allwedd - * tunnell CO₂

Gweler mai gan Ysgol Corn Hir mae'r allyriadau carbon deuocsid uchaf ond hefyd sydd a'r cyfartaledd allyriadau CO₂ lleiaf, y disgybl, o'r tair ysgol.

13. CASGLIADAU AC ARGYMHELLIAD

- 13.1 Ceisir isod grynhoi'r prif faterion a gyflwynir yn yr adrannau blaenorol a cheisio defnyddio hynny i gyflwyno argymhelliad ar gyfer sylw'r Pwyllgor.
- 13.2 Mae'r dystiolaeth uchod yn arwain at y casgliadau a ganlyn.
- Bod angen i Ysgol Corn Hir yn sgîl nifer disgyblion, capasiti cyfredol, cost y pen ac ôl-groniad cynnal a chadw fod yn ganolog i unrhyw drefniadaeth newydd.
 - Bod safonau cyfredol yr ysgol, cyflymder y gwelliant ac ansawdd arweinyddiaeth, maint yr ysgol, ôl-groniad cynnal a chadw a chost y pen yn golygu nad yw yn bosib cyfiawnhau dyfodol Ysgol Bodffordd. Dylid fodd bynnag nodi bod angen i unrhyw benderfyniad gymryd ystyriaeth o'r angen i geisio sicrhau dyfodol y ddarpariaeth gymunedol.
 - Mae nifer o faterion sydd angen sylw wrth ystyried dyfodol Ysgol Henblas.
 - Mae safonau'r ysgol yn is na'r disgwyl ac wedi bod dros gyfnod o amser ac mae cyflymder y gwelliant yn siomedig iawn.
 - Mae cryn waith i'w wneud i ddatblygu arweinyddiaeth yn yr ysgol.
 - Mae maint yr ysgol yn golygu bod dosbarthiadau o oedran cymysg yn yr ysgol ac mae hyn, ynghyd â'r disgwyliad i baratoi gwaith addas ar gyfer yr ystod o alluoedd mewn dosbarth, yn cynnig lefel uwch o her i'r athrawon.
 - Yn ôl asesiad cyfredol yr Awdurdod mae cyflwr presennol yr adeilad yn foddhaol ac mae ôl-groniad cynnal a chadw o £112,000.
 - Mae cost y pen yn uwch yn yr ysgol na'r ddwy ysgol arall.
 - Mae 13% o lefydd gweigion yn yr ysgol er gwaethaf y ffaith fod % y disgyblion all-dalgylch, er wedi lleihau yn ddiweddar, yn gymharol uchel.
 - Cydnabyddir fodd bynnag y gallai penderfyniad i gau Ysgol Henblas ddylanwadu ar argaeledd addysg mewn ardal wledig ynghyd â chyfarfod a dymuniad rhai rhieni am fath gwahanol o ysgol. Yn sgîl hyn gellid cyflwyno achos i gefnogi Ysgol Henblas cyn belled â bod tystiolaeth bendant bod y gwelliannau diweddar yn parhau a'r cyflymder gwelliant yn cynyddu.
- 13.3 Dengys y dadansoddiad ariannol bod cost ôl-groniad y tair ysgol yn £406k ac y byddai'r swm hyn yn cynyddu wrth i'r adeiladau nesáu at ddiwedd eu hoes ddefnyddiol. Nodir hefyd byddai adeiladu un ysgol i gymryd lle Ysgol Corn Hir, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Henblas yn ddrutach nag adeiladu un ysgol ar gyfer Corn Hir a Bodffordd ond fe wrthbwysir y gost ychwanegol yma'n rhannol gan gynnydd yng nghyfraniad Llywodraeth Cymru a'r derbyniad cyfalaf a gynhyrchir drwy werthu safle Ysgol Henblas. Byddai cau Henblas yn gwella gwerth am arian yr ysgol newydd gan y byddai'n arwain at fwy o arbedion refeniw.
- 13.4 Yn sgîl yr uchod, a'r holl sylwadau a dderbyniwyd cyflwynir yr opsiynau a ganlyn.

Opsiwn 1

Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd, Corn Hir a Henblas.

Opsiwn 2

Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd a Corn Hir a pharhau i gynnal darpariaeth addysgol yn Llangristiolus. Fe allai'r ddarpariaeth yn Llangristiolus olygu cynnal Ysgol Henblas ar ei ffurf gyfredol neu ysgol aml-safle [h.y. uno Henblas gyda'r ysgol newydd a chreu un ysgol ar ddau safle]. Byddai rhaid i'r penderfyniad hwn fod yn gysylltiedig â chael sicrwydd mewn blwyddyn bod safonau yn Ysgol Henblas yn codi, bod y raddfa gwelliant cyfredol yn cynyddu a bod rhagolygon niferoedd disgyblion yn parhau'n gyson neu yn codi. Byddai rhaid i unrhyw waith cynllunio ar gyfer yr ysgol newydd gymryd ystyriaeth o hyn.

13.5 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith benderfynu symud ymlaen gyda naill ai

Opsiwn 1

Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd, Corn Hir a Henblas.

Neu

Opsiwn 2

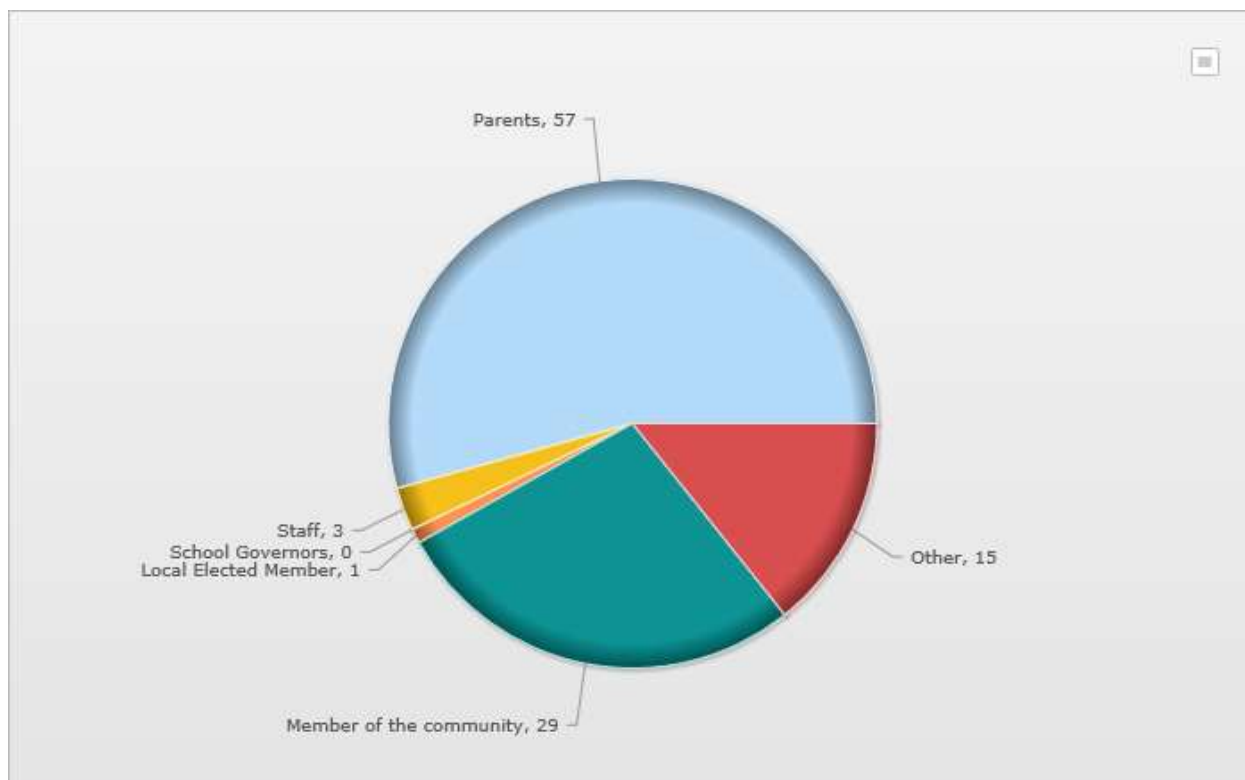
Adeiladu ysgol newydd ar gyfer ysgolion Bodffordd a Corn Hir a pharhau i gynnal darpariaeth addysgol yn Llangristiolus. Fe allai'r ddarpariaeth yn Llangristiolus olygu cynnal Ysgol Henblas ar ei ffurf gyfredol neu ysgol aml-safle [h.y. uno Henblas gyda'r ysgol newydd a chreu un ysgol ar ddau safle]. Byddai rhaid i'r penderfyniad hwn fod yn gysylltiedig â chael sicrwydd mewn blwyddyn bod safonau yn Ysgol Henblas yn codi, bod y raddfa gwelliant cyfredol yn cynyddu a bod rhagolygon niferoedd disgyblion yn parhau'n gyson neu yn codi. Byddai rhaid i unrhyw waith cynllunio ar gyfer yr ysgol newydd gymryd ystyriaeth o hyn.

14. ADBORTH AR LEIN

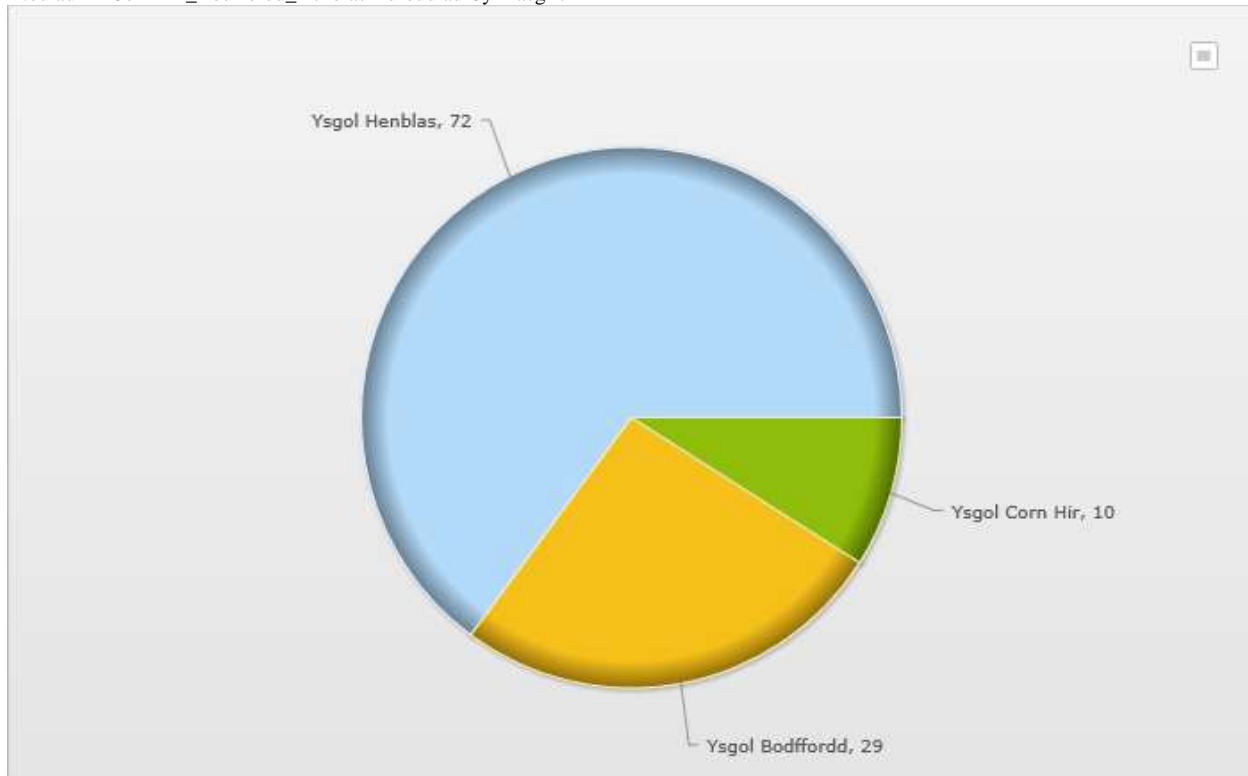
Yn ychwanegol i'r ffurflenni a'r llythyrau adborth ar yr ymgynghoriad roedd cyfle i'r rhanddeiliaid gyfrannu at arolwg electroneg trwy wefan Cyngor Sir Ynys Môn .Cyflwynir isod grynodedb o'r arolwg.

Rydym yn ddiolchgar i'r 101 o bobl a gymerodd ran yn yr arolwg gyda chynrychiolaeth o'r tair ysgol dan sylw.

Holwyd y rhanddeiliaid pa grŵp roeddent yn eu cynrychioli, a dyma'r ymateb:

Dyma grynodedb o gynrychiolaeth yr ysgolion dan sylw, gyda rhai unigolion wedi dewis mwy nac un ysgol.

Holwyd y rhanddeiliaid a fyddai'r cynnig o adeiladu ysgol gynradd newydd Llangefni a chau ysgolion Henblas, Bodffordd a Chorn Hir yn cael effaith negyddol ar yr Iaith Gymraeg?'

Bydd effaith negyddol	Dim effaith negyddol
73%	27%

Dyma grynodeb o brif fesurau lliniaru a gyflwynwyd gan y rhanddeiliaid i leihau'r effaith negyddol ar yr Iaith Gymraeg, os cymeradwyir y cynnig.

Cadw Ysgol Henblas ar agor
Cadw Ysgol Bodffordd ar agor
Cadw Canolfan a Chylch Meithrin ar agor.
Trosglwyddo'r ganolfan yn ôl i eiddo'r gymuned. Cadw ysgolion bach, cymunedol, wledig ar agor. Mae gan ysgol wledig fwy o ffocws ar addysg Gymraeg
Angen i gyfleoedd o annog diwylliant a thraddodiadau Cymreig barhau
Sicrhau bod y defnydd o'r Iaith Gymraeg yn parhau i fod yn gryf yn ystod amser egwyl, cinio ayyb.
Sicrhau bod staff Cymraeg yn cael eu penodi
Mae'n amhosib lleihau'r effaith negyddol, ac yn anodd ei reoli yn ystod amseroedd egwyl ac ati
Parhau gyda gweithgareddau megis Eisteddfodau pentref sy'n annog Cymreictod a diwylliant Cymreig
Rhoi sicrwydd am statws Ieithyddol yr ysgol newydd. Datblygu cynllun ar gyfer ymdrin â theuluoedd di-gymraeg sy'n symud i'r ardal o ganlyniad i Horizon a phrosiectau eraill.
Ymestyn Ysgol Henblas a'i gadw yn y gymuned i sicrhau'r Iaith Gymraeg
Rhoi sicrwydd i Gymdeithas yr Iaith ac eraill na fydd cau ysgolion gwledig (os cymeradwyir hynny) yn yr achos yma yn cael effaith negyddol ar yr Iaith Gymraeg
Niferoedd uchel o ddysgwyr yn golygu bydd angen i'r ysgol newydd fod â statws Ieithyddol dwyieithog.
Cyfuno Ysgol Henblas ac Ysgol Bodorgan - er mwyn cadw'r cysylltiad rhwng Iaith a'r Gymuned
Hybu'r Iaith yn yr ysgol. Gwersi trwy gyfrwng y Gymraeg

Ymateb Cyngor Sir Ynys Môn i'r uchod am y pryderon am yr Iaith Gymraeg

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu'r egwyddor na ddylai'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y dylai trigolion yr ynys allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny. Yr un yw'r disgwyliad mewn perthynas â'r Gymraeg ar gyfer pob ysgol, sy'n rhoi cyfle i bob disgybl yn y Sir feddu ar y sgiliau priodol i fod yn hyderus yn eu dwyieithrwydd. Yng ngoleuni hyn, bydd unrhyw gynllun ysgol newydd a gyflwynir - yn ddarostyngedig i ofynion y polisi iaith.

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod gan ysgolion gwledig ran allweddol i'w chwarae mewn cyfrannu at gymunedau, y defnydd o'r Iaith Gymraeg a ffordd o fyw. Wrth ystyried opsiynau moderneiddio ysgolion bydd y Cyngor yn rhoddi ystyriaeth i gydbwysu anghenion addysgol gydag anghenion tymor hir ein cymunedau.

Mae'n ddisgwyliad gan y Cyngor i ysgolion sy'n rhan o'r rhaglen moderneiddio ysgolion barhau i fod yn ysgolion cymunedol, Cymraeg eu hiaith.

Bydd yn flaenoriaeth gan y Cyngor i gryfhau a diogelu'r Gymraeg ac addysg ddwyieithog.

Holwyd y rhanddeiliaid 'Pa effaith fydd y cynnig yn ei gael ar deuluoedd lleol?'

Effaith negyddol ar deuluoedd sydd heb fynediad at gerbyd neu ddull o gludiant eu hunain, yn enwedig teuluoedd sy'n gallu cerdded i'w hysgol yn bresennol.
Mae'n rhesymol i deithio rhai milltiroedd i'r ysgol. Bydd rhieni dal yn gallu cymdeithasu wrth giât yr ysgol. Gallaf weld y bydd yn bechod cau ysgol ond nid oes disgwyliad i drethdalwyr dalu am sefydliad i'r lleiafrif, a rhaid bod yn realistig.
Mwy o bellter teithio i'r ysgol newydd.
Effaith negyddol ar deuluoedd tlawd, sydd heb fynediad at geir, a'u gorfodi i edrych am ffyrdd gwahanol o deithio. Costau ychwanegol ar gyfer cludiant i deuluoedd.
O ganlyniad i gau ysgol Bodorgan ac Aberffraw a'r cynnig dan sylw byd ardal ddaearyddol fawr heb ysgol.
Bydd yn achosi anhawster. Bydd yn cael effaith ariannol, personol ac emosiynol.
Colli cysylltiadau clos presennol
Colli canolbwynt cymunedol.
Prisiau tai yn gostwng yn yr ardaloedd heb ysgol
Diffyg dewis ysgol wledig i rieni
Pryder am ddyfodol pentrefi i'r dyfodol
Pryder am gyfeillgarwch rhieni, yn credu fod perthynas rhwng rhieni yn haws mewn ysgol lai
Poendod am blant ifanc 4 oed yn teithio ar fysus ben eu hunain
Colli perthynas rhwng rhieni a staff yr ysgol Colli'r ymdeimlad o 'deulu' sydd yn yr ysgolion presennol
Dinistriol, yn gyffredinol
Mae plant yn teimlo mwy diogel mewn ysgol lai ei maint
Bydd yn straen ar deuluoedd
Ni fydd cau ysgol Bodffordd yn cael effaith niweidiol ar deuluoedd lleol. Bydd pawb yn gweld ei gilydd yn yr ysgol newydd.
Os bydd yr ysgol yn cau, bydd yr ysgol Feithrin yn colli adeilad. Yn hanesyddol maent yn colli niferoedd ac yn cau.
Bydd cau ysgolion pentref yn gallu arwain at wneud y lle yn llai atyniadol i bobl ifanc a theuluoedd. Canlyniad anochel hynny yw tlodi yng nghefn gwlad

Dinistriol - meddyliwch am y tymor hir ac nid yn ariannol. Yn gwerthfawrogi bod rhaid i'r Awdurdod wneud arbedion.
Bydd teuluoedd yn cael eu gorfodi i symud yn agosach at yr ysgol newydd. Byddaf yn ystyried symud gan nad wyf yn hapus i anfon fy mhlant ar y bws, gan nad yw'n ddiogel.
Ofnadwy. Rydym wedi symud i ardal Henblas ac wedi cael croeso. Mae amryw o ddogfennaeth wedi eu datblygu i amlinellu'r effaith o gau ysgol wledig ar y cymunedau.
Effaith negyddol ar Iechyd. Yn bresennol mai rhai yn gallu cerdded i'r ysgol a chael ymarfer corff
Colli mynediad at wasanaethau e.e. Cylchoedd Meithrin
A oes ystyriaeth i'r teuluoedd a oedd yn mynychu Ysgol Llandrygarn , a'r oblygiadau teithio ychwanegol
Anoddach i grwpiau penodol megis rhieni sengl.
Materion traffig. Bydd y traffig yn drymach
O safbwynt chwaraeon a diwylliannol, mae niferoedd llai mewn ysgol yn rhoi mwy o hyder a chyfleodd i gynrychiolir ysgol.
Poeni am golli cyfleoedd mewn ysgol fwy ei maint. Poeni bydd mhwyo bwyslais ar lwyddiant yn hytrach na'r cymryd rhan
Straen ychwanegol ar deuluoedd i chwilio am ddarpariaeth i'r plant
Mae ysgolion bach gyd dosbarthiadau llai, ac felly mae'r plant yn cyfranogi mwy. Mae problemau yn cael eu hadnabod gan athrawon oherwydd y berthynas rhwng y plant a'r athrawon.
Gwneud gofal cyn ac ar ôl ysgol yn anoddach.
Bydd yn cael effaith andwyol ar deuluoedd lleol ac mae nifer wedi symud mewn i'r pentref/ardal er mwyn gallu mynychu'r ysgol.
Effaith negyddol iawn. Mae ysgol Henblas wedi bod trwy lawer o newidiadau yn y blynyddoedd diwethaf. Mae rhai teuluoedd wedi symud eu plant o'r ysgol, yn bennaf oherwydd problemau staffio. Mae'r mwyafrif o deuluoedd wedi aros yn ffyddlon i'r ysgol, yn gwybod pwysigrwydd yr ysgol i'r gymuned leol a bod eu plant yn hapus yn yr ysgol. Mae apwyntiad Pennaeth ifanc, brwdfrydig yn ddiweddar wedi rhoi hwb enfawr i'r ysgol. Mae rhieni, plant a staff yr ysgol yn edrych ymlaen at y dyfodol ac i weld ysgol Henblas yn serennu unwaith eto.

Holwyd y rhanddeiliaid 'Sut bydd y cynnig yn effeithio cymunedau?'

Yn gyffredinol yn teimlo y bydd cau unrhyw ysgolion mewn cymunedau yn cael effaith negyddol. Heb os ac oni bai, bydd unrhyw gyfleoedd yn gyfyngedig o'u cymharu â'r sefyllfa bresennol gan y byddai'n rhaid rhannu a chynnig y cyfleoedd hynny i nifer fwy o blant ond gyda llai o adnoddau dynol. Yn anorod felly bydd y plant hynny yn cael llai o sylw ac o risg o gael eu colli i'r system.
Y golled fwyaf fydd y ganolfan, er nad oes defnydd mawr ohono, hwn yw'r unig gyfleuster yn y pentref. Colli hwb canolog y gymuned. Yn adeilad pwysig ar gyfer ymgynnull a chyfarfodydd.
Lleihau cyfleoedd i bobl gymdeithasu a chwrdd â phobl o'r un pentref a bydd hyn yn cael effaith negyddol ar lesiant yr ardal.
Ni fydd yn parhau i fod yn bentref, dim ond ystâd o dai.
Mae'r agosatrwydd naturiol sy'n bodoli a'r gefnogaeth yn mynd i wanhau a chwalu yn y diwedd. Heb galon a chyswllt dyddiol ni fydd yna fwrlwm na theimlad o berthyn.
Bydd yn ddistaw iawn.
Peryg o droi Bodffordd yn bentref sydd ond yn un gyda phobl yn mynd oddi yno i'w gwaith, neb o gwmpas yn y dydd.
Colli calon y pentref. Colli safle ymgynnull y pentre' .Colli'r ymdeimlad o gymuned a phlant gwledig.
Dirywiad mewn iaith, diffyg cyfathrebu ac adnabod pawb gan fod gormod o rieni a staff. Plant yn debygol o gael eu hanghofio amdanynt, os yn blant distaw, neu gydag anhawster dysgu.

Bydd y Gymuned yn dioddef. Colli'r cydweithio rhwng y gymuned leol a'r ysgol.. Mae llawer o drigolion a henoed y pentref yn cefnogi cyngherddau 'Dolig, Diolchgarwch a nosweithiau coffi sydd yn cael eu cynnal gan yr ysgol, unai yn y Neuadd Gymuned neu'r Capeli lleol. Os bydd yr ysgol yn cau ni all hyn ddigwydd ar eu carreg drws.
Effaith mwyaf ar gymuned Llangristiolus fydd cau'r ysgol. Yr ysgol yw calon y gymuned hon. Mae plant yn gallu cerdded a beicio i'r ysgol.
Dinistriol
Bydd colli Ysgol Gymuned Bodffordd yn drychineb mawr i'r gymuned. Colli hwb y pentref. Diwylliant a thraddodiad Cymreig yn dod i ben.
Lleihau parodrwydd newydd-ddyfodiaid i siarad Cymraeg. Seisnigeiddir ardal. Colli diwylliant.
Dim gwahaniaeth. Bydd trefnu cyfarfodydd eraill er mwyn cael sgwrs.
Mae'r Cyngor yn euog o ddilyn system sydd ddim yn effeithiol. (defnyddio model Lloegr, ac maent erbyn hyn yn ail edrych ar y model ac yn gweld y buddiannau o ysgolion llai). Nid oes ffydd yn y cynnig gan fod Ysgol y Graig yn enghraifft o hynny, bellach sydd ddim yn addas i bwrpas na chynaliadwy ond yn ysgol newydd.
Bydd yn cael effaith ddifrifol ar gymuned Bodffordd
Nid oes tafarn na siop yn y gymuned, felly bydd cau'r ysgol yn stopio'r cyfleoedd o'r gymuned ddod at ei gilydd.
Yn bresennol yn gymdeithasol iawn ar ôl ysgol, mae plant yn aros yn y maes chwarae a chae chwarae'r ysgol. Y rheini yn sgwrsio tra bod y plant yn chwarae. Bydd cymuned teuluoedd ifanc Llangristiolus yn dioddef.
Effaith negyddol iawn- llai o deuluoedd yn symud oherwydd mae cael ysgol leol yn atyniad mawr. Gyda hyn bydd dim yn ardal Llangristiolus a bydd yn gymuned. Bydd y rhieni sydd yma'n barod yn colli'r cysylltiad lleol drwy orfod mynd â'u plant ymhellach
Dim cymuned yn Llangristiolus.
Mae yna gymuned arbennig yn Llangristiolus ac Ysgol Henblas yw calon y pentref. Nid oes siop na thŷ tafarn nac unrhyw fan arall i bobl ymgynnull yma, heb yr ysgol dim ond pasio heibio'i gilydd fyddai pawb a bydd y gymuned Gymraeg, gryf, naturiol sydd yma yn cael ei cholli. Ar amryw o achlysuron mae rhieni a thrigolion y pentref yn dod at ei gilydd, e.e. i godi pres at Eisteddfod Môn, at Adran Urdd Henblas neu at elusen arall, ac mae amryw o helfeydd trysor, prynhawniau te a.y.b. wedi cael eu trefnu. Os na fydd ysgol yn parhau yn y pentref fydd y gymuned ar chwâl a bydd colli cymuned Gymraeg naturiol arall.
Chwalu cymunedau. Teuluoedd ifanc yn symud yn agosach at yr ysgol ardal ac ail dai fydd yn ein pentrefi.
Prisiau tai yn gostwng. Dim canolbwynt..
Colli cysylltiadau lleol. Colli'r Gymraeg
Difrifol mae'r ysgol yn galonnog i'r pentref. Chwalu cymuned heb fod eisiau.
Pobl ddim yn adnabod ei gilydd
Dim hwb cymunedol
Effaith dinistriol ar gymuned fach
Ymfudiad yn anochel
Bydd y pentref yn rhesi o dai heb galon. Ni fydd ffrindiau yn bodoli. Yr ysgol yw calon y gymuned ac mae ei gau yn drosedd.
Poblogaeth Llangristiolus wedi cynyddu dros y blynyddoedd diwethaf. Mae nifer o deuluoedd ifanc yn ymgartrefu. Yr ysgol yw hwb y gymuned.
Bydd cau ysgol Henblas yn lladd y gymuned. Mae'n gymuned lewyrchus gyda nifer o deuluoedd ifanc wedi symud yma dros y blynyddoedd diwethaf ar ysgol yn un o'r prif atynfeydd iddynt symud yma. Mae'r Cylch Meithrin yn llawn , bydd 2 sesiwn yn cael ei gynnal o Fedi 2018.

Effaith ar y gymuned gyfan. Yr ysgol yw canolbwynt y pentref. Mae'r gymuned yn dod at ei gilydd oherwydd yr ysgol a hebddi bydd cymuned arall yn chwalu a'r iaith Gymraeg yn dechrau diflannu.

Effaith ar fywyd cymunedol yn amlwg, gyda llai o deuluoedd yn dewis byw ym mhentrefi'r ynys.

Colli gwaith.

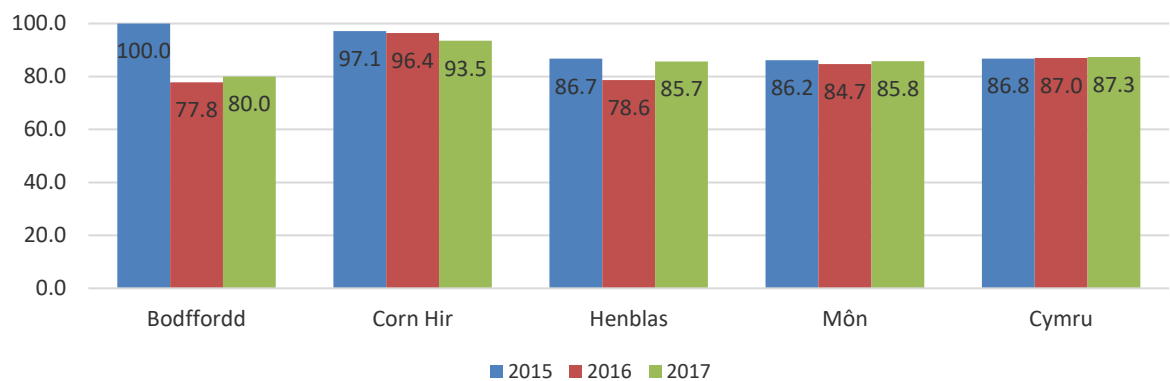
Perfformiad Ysgol Bodffordd, Ysgol Corn Hir ac Ysgol Henblas

Mae adroddiad thematig Estyn "Ysgolion Cynradd Bychain yng Nghymru (2006)" yn dynodi nad oes gwahaniaeth gwirioneddol rhwng safonau addysg mewn ysgolion bach ac ysgolion mawr, ond "gall fod yn fwy anodd i athrawon mewn ysgolion bach gyfateb y gwaith i anghenion disgyblion, gan y gall disgyblion mewn dosbarth amrywio'n sylweddol yn nhermau oed a chamau datblygiad. Mae hyn yn berthnasol i ysgolion llai. Mae hydwythdedd o safbwynt staffio wedi gwella yn yr ysgolion mwy eu maint."

Defnyddir dangosyddion diwedd cyfnod allweddol i arfarnu perfformiad ysgol - y Cyfnod Sylfaen (7 oed) a Chyfnod Allweddol 2 (11 oed).

Mae'r siart isod yn dangos % y disgyblion sy'n cyflawni deilliant 5+ yn y cyfnod Sylfaen yn y tair ysgol a'r ffigurau cyfatebol ar gyfer Ynys Môn a Chymru:

Deilliant 5+ yn y Dangosydd Cyfnod Sylfaen (%)

Mae angen cymryd gofal wrth gymharu canlyniadau gan y gall niferoedd disgyblion fod yn fach a natur y fintai ac amgylchiadau disgyblion unigol gael effaith sylweddol ar berfformiad terfynol.

Mae'r tabl isod yn dangos yr un ffigurau ond gydag ysgolion yn cael eu cymharu ag ysgolion cyffelyb yn genedlaethol yn defnyddio set ddata meincnodi:

Ysgol	DCS		
	2014/15	2015/16	2016/17
Bodffordd	100	77.8	80.0
Corn Hir	97.1	96.4	93.5
Henblas	86.7	78.6	85.7
Ynys Môn	86.2	84.7	85.8
Cymru	86.8	87.0	87.3

1 – Deilliant 5+ yn y Dangosydd Cyfnod Sylfaen

Chwartzel uchaf ■ Canolrif Uchaf ■ Canolrif Isaf ■ Chwartzel Isaf ■

Yn gyffredinol, ceir peth amrywiant mewn perfformiad ysgol h.y. mae rhai ysgolion wedi bod yn y chwartzel isaf yn amlach nag eraill ac mae hyn wedi ei adlewyrchu yn y categori lliw o ddangosydd ysgol.

Mae'r tabl isod yn dangos y patrwm dros y tair blynedd diwethaf ar gyfer Cyfnod Allweddol 2.

Ysgol	CA2* Canlyniadau Ysgol		
	2014/15	2015/16	2016/17
Bodffordd	88.9	100	88.9
Corn Hir	93.8	95.2	93.3
Henblas	84.2	93.8	100.0
Ynys Môn	91.8	89.4	91.4
Cymru	87.7	88.6	89.5

*Lefel ddisgwyliedig mewn darllen, ysgrifennu, mathemateg a gwyddoniaeth wedi eu cyfuno

Mae perfformiad yr ysgolion wedi amrywio yn ystod y tair blynedd diwethaf.

Ar ôl 2009/10, lleihawyd nifer y cwestiynau yn Fframwaith Arolygu Estyn i 3 ond gydag isadrannau. Y tri Cwestiwn Allweddol yw:

- Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau?
- Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth?
- Cwestiwn Allweddol 3: Pa mor dda yw'r arweinyddiaeth a rheolaeth?

Mae'r tair ysgol h.y Ysgol Bodffordd, ysgol Corn Hir ac Ysgol Henblas wedi eu harolygu o dan y fframwaith diweddaraf hwn ac mae'r canlyniadau fel yr amlinellwyd yn y tabl isod:

Ysgol	Bodffordd*	Corn Hir	Henblas**
Dyddiad	Mehefin 2015	Mai 2013	Mai 2017
Cwestiwn Allweddol 1	Digonol	Da	Digonol
Safonau	Digonol	Da	Digonol
Lles	Da	Rhagorol	Da
Cwestiwn Allweddol 2	Digonol	Da	Digonol
Profiadau dysgu	Digonol	Rhagorol	Anfoddhaol
Addysgu	Digonol	Da	Digonol
Gofal, cymorth ac arweiniad	Da	Da	Digonol
Yr amgylchedd dysgu	Da	Da	Da
Cwestiwn Allweddol 3	Digonol	Da	Anfoddhaol
Arweinyddiaeth	Digonol	Da	Anfoddhaol
Gwella ansawdd	Digonol	Rhagorol	Anfoddhaol
Gweithio mewn partneriaeth	Da	Da	Digonol
Rheoli adnoddau	Digonol	Da	Digonol
Perfformiad presennol	Digonol	Da	Digonol
Rhagolygon gwella	Digonol	Da	Anfoddhaol

Graddau Estyn –**Rhagorol**

- Llawer o gryfderau, yn cynnwys enghreifftiau sylweddol o ymarfer sector-arweiniol

Da

- Llawer o gryfderau a dim meysydd pwysig sydd angen gwelliant sylweddol

Digonol

- Cryfderau'n gorbwyso'r meysydd sydd angen gwelliant

Anfoddhaol

- Meysydd pwysig sydd angen gwelliant yn gorbwyso cryfderau

Er bod llawer o raddau da yn y tabl, ceir nifer o raddau digonol yno hefyd. Mae'r Awdurdod yn awyddus i sicrhau bod deilliannau arolygiadau'n dda.

***NODER** – Daeth Estyn yn ôl ar ymweliad monitro ym mis Tachwedd 2016 a dywed ei adroddiad: “Bernir bod Ysgol Gymuned Bodffordd wedi gwneud cynnydd da o ran y materion allweddol ar gyfer gweithredu yn dilyn ymweliad Estyn yn Hydref 2016. Byddwn yn awr yn tynnu enw'r ysgol oddi ar y rhestr o ysgolion y mae angen iddynt gael eu monitro gan Estyn. Ni fydd mwy o ymweliadau monitro gan Estyn mewn perthynas â'r arolygiad hwn.”

****NODER** – Dywed adroddiad Estyn: “Bydd Estyn yn monitro cynnydd yr ysgol tua 12 mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad hwn”.

Os yw Pwyllgor Gwaith yr Awdurdod yn gweithredu'r cynnig, bydd yr Awdurdod yn ceisio i o leiaf cynnal y deilliannau a'r ddarpariaeth uchod yn unrhyw ysgol newydd gyda'r nod i adeiladu ar a gwella'r safonau yn y ddau gyfnod allweddol. Yn ogystal, byddai'r capasiti i ehangu ar arweinyddiaeth a rheolaeth dosranedig yn yr ysgol yn cael ei wella.

Yn nhermau deilliannau Estyn, byddai'r Awdurdod yn disgwyl deilliant o Dda neu Rhagorol ar bob pwynt, gyda'r ysgol gynradd newydd posib yn y categori gwyrdd neu melyn (ysgol sydd angen hyd at 4 neu 10 diwrnod o gefnogaeth yn ôl trefn).

Disgwylir bydd yr ysgol newydd yn traddodi'r cwricwlwm llawn yn y Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2.

Cost y disgybl

Mae'r tabl yn dangos gwariant y pen yn y tair ysgol:

Ysgol	Dyraniad y disgybl 2017/18
Bodffordd	£4,500
Corn Hir	£3,475
Henblas	£4,778
Cyfanswm	Cyfartaledd am y 3 ysgol - £3,952
Ynys Môn	Cyfartaledd o £3,972
Cymru	Cyfartaledd o £3,690

Mae'r tabl yn dangos bod gwariant y disgybl ar gyfer 2017/18 yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru (£3,690) mewn 2 o'r dair ysgol gyda Henblas a Bodffordd yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer Ynys Môn (£3,972). Mae'r gwahaniaeth ac amrywiad yng ngwariant angen ei leihau ar draws yr ysgolion.